

Sara Jämsä ja Jenni Peltomäki

Kulttuurisalkut käyttöön!

Taidekasvatuspalvelun tuotteistaminen Seinäjoen kulttuuripalveluille

Opinnäytetyö

Kevät 2015

SeAMK Liiketalous ja kulttuuri

Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Kulttuurituotannon koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Musiikkipainotteinen sosiokulttuurinen työ

Tekijä: Jämsä, Sara ja Peltomäki, Jenni

Työn nimi: Kulttuurisalkut käyttöön! Taidekasvatuspalvelun tuotteistaminen Seinäjoen kulttuuripalveluille

Ohjaaja: Kareinen, Jussi

Vuosi: 2015

Sivumäärä: 47

Liitteiden lukumäärä: 3

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan Seinäjoen kulttuuripalveluiden kulttuurisalkkujen tuotteistusprosessia. Kulttuurisalkut ovat lainattavia taidekasvatusaineistoja, jotka on suunnattu varhaiskasvatuksen ja koulujen käyttöön. Niissä tutustutaan eri taiteenaloihin luovan toiminnan kautta. Tuotteistuksen tavoitteena on luoda salkuista yhtenäinen palvelu, jotta niiden käyttöä saadaan lisättyä.

Työn teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään taidekasvatuksen merkitystä ja perehdytään samalla siihen, miksi kulttuurisalkkujen kaltaisia taidekasvatusmateriaaleja halutaan tarjota. Tuotteistuksen käsitettä avataan palvelujen kehittämisen näkökulmasta keskittyen siihen asiakaslähtöisenä prosessina.

Opinnäytetyön konkreettinen lopputulos on Kulttuurikurkistus-niminen tuotteistettu palvelu, jonka ytimessä ovat Seinäjoen kaupungin kulttuurisalkut. Kaupungin toimijat tuottavat salkkujen lainauspalvelut yhteistyössä. Tulevaisuuden tavoitteena on vakiinnuttaa salkut toimintamalliksi, joka osaltaan kehittää alueen lastenkulttuuritarjontaa.

Avainsanat: kulttuuripalvelut, lastenkulttuuri, taidekasvatus, tuotteistus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Cultural Management

Specialisation: Socio-Cultural Work (Music)

Author/s: Jämsä, Sara and Peltomäki, Jenni

Title of thesis: The Productization of Art Education Materials of the Seinäjoki Cultural Services

Supervisor(s): Kareinen, Jussi

Year: 2015

Number of pages: 47

Number of appendices: 3

In this thesis we analyze the productization of the art education materials of the Seinäjoki cultural services. The materials are stored in suitcases and are lent to schools and day-care centers. The materials provide a brief overview on different arts through creative and playlike activities. The productization aims to create a user-friendly service in order to increase the usage of these materials.

In the theoretical framework we discuss the meaning of art education. We also consider how the materials respond to the guidelines issued on implementing art education. The process of productization is examined as a means to developing services in a customer-oriented way.

The outcome of this thesis is a productized service called Kulttuurikurkistus. The service is produced in co-operation by the operators of the City of Seinäjoki. The service is aimed to becoming an established operating model that contributes to promoting children's culture in the Seinäjoki area.

Keywords: cultural services, children's culture, art education, productization

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo	6
JOHDANTO	7
1 TYÖN TAUSTA.....	9
1.1 Seinäjoen kaupungin kulttuuripalvelut.....	9
1.2 Lainattavat kulttuurisalkut	10
2 TAIDEKASVATUS KOULU- JA VARHAISKASVATUSYMPÄRISTÖSSÄ	14
2.1 Taidekasvatuksen määrittelyä.....	14
2.2 Taidekasvatuksen merkitys.....	16
2.3 Suosituksia taidekasvatuksen toteutuksesta.....	18
2.4 Kulttuurisalkut taidekasvatuksen välineenä	20
3 TUOTTEISTUS TOIMINNAN TEHOSTAMISEN VÄLINEENÄ	23
3.1 Tuotteistuksen määrittelyä	23
3.2 Miten tuote rakentuu	24
3.3 Tuotteistaminen prosessina	25
3.3.1 Asiakaslähtöisyys ja ideointi	25
3.3.2 Sisällön määrittely ja mallintaminen	27
3.3.3 Tuotteen konkretisointi ja lanseeraus	28
4 KULTTUURISALKKUJEN TUOTTEISTAMINEN.....	31
4.1 Kulttuurisalkkujen tuotteistusprosessi	31
4.1.1 Lähtötilanteen arviointi.....	31
4.1.2 Palvelun sisältöjen määrittely.....	33
4.1.3 Koordinoinnin suunnittelu.....	35
4.1.4 Visuaalinen ilme ja esite	38
4.2 Kulttuurikurkistus tuotteena.....	40
5 PALVELUN KEHITTÄMINEN JATKOSSA	42

6 POHDINTA	43
LÄHTEET	45
LIITTEET	47

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuva 1. Rokkiboksin sisältö	12
Kuva 2. Kulttuurikurkistus-logo.....	39
Kuvio 1. Kulttuurikurkistuksen palvelupaketti	37
Taulukko 1. SWOT-analyysi kulttuurisalkuista	32

JOHDANTO

Opinnäytetyömme pohjautuu keväällä 2014 suorittamaamme päättöharjoitteluun Seinäjoen kaupungin kulttuuripalveluilla. Tutkinrossamme yhdistyvät perinteinen kulttuurituotannollinen osaaminen sekä sosiokulttuurisen työn menetelmät, ja tavoitteenamme oli päästä hyödyntämään näitä molempia harjoittelussa.

Kulttuurituottajina osaamisaluettamme ovat projektinhallinta sekä kulttuurialan ansaintalogiikan ja yritystoiminnan ymmärrys. Sosiokulttuurisen työn tavoitteena on puolestaan innostaa yksilöitä ja yhteisöjä omaehtoiseen kulttuuritoimintaan. Sosiokulttuuriseen työhön suuntautunut tuottaja voi toimia ohjaajana erilaisissa osallistavissa projekteissa. Suuntautumisvaihtoehtomme on musiikkipainotteinen ja koulutuksen aikana olemme perehtyneet erityisesti musiikin käyttöön osana erilaisia osallistavia menetelmiä. Musiikin avulla voidaan tarjota esimerkiksi erityisryhmille onnistumisen kokemuksia, joilla on positiivinen vaikutus elämänlaatuun kokonaisuutena.

Työharjoittelussa tuotimme varhaiskasvatuksen käyttöön Rokkiboksi-nimisen musiikkisalkun, jonka tehtäväkokonaisuuksia päiväkodin henkilökunta voi käyttää osana kulttuuri- ja taidekasvatusta. Kulttuuripalveluilla on tällaisia lainattavia materiaalisalkkuja entuudestaan muista taiteenaloista ja ne toimivat pohjana oman salkkumme toteutukselle.

Saimme mahdollisuuden jatkaa lainattavien materiaalien kehittämistyötä myös opinnäytetyönämme. Kulttuuripalveluiden toiveena oli luoda kulttuurisalkuista toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus, joka täydentää varhaiskasvatukseen ja kouluille suunnattua kulttuuritarjontaa. Kaupungin toimijat ovat tuottaneet salkut alun perin omiin tarkoituksiinsa, mutta ne eivät ole jääneet aktiiviseen käyttöön laadukkaasta sisällöstä huolimatta. Salkkujen lainauksella ja tiedotuksella ei ole myöskään ollut selviä käytäntöjä. Tämän vuoksi päätimme opinnäytteenämme luoda lainattavista kulttuurisalkuista yhtenäisen tuotteen, jolla on selkeät raamit. Tuotteistuksen tavoitteena on kehittää palvelu, joka on asiakkaan näkökulmasta helppokäyttöinen ja jonka tuottaminen on tehokasta. Lisäksi palvelun tuotteistamisella pyritään parantamaan tiedotusta ja näin lisäämään salkkujen käyttöä.

Opinnäytetyössämme käsittelemme tämän tuotteistamisprosessin vaiheita. Aluksi kerromme Seinäjoen kulttuuripalveluiden toiminnasta ja tavoitteista sekä pohdimme lainattavien kulttuurimateriaalien käyttöä taidekasvatuksen välineenä. Sen jälkeen tarkastelemme taidekasvatuksen merkitystä koulu- ja varhaiskasvatusympäristössä ja perehdymme yksityiskohtaisemmin tuotteistamisen menetelmiin ja hyötyihin. Lopuksi pureudumme kulttuurisalkkujen tuotteistamisprosessiin vaihe vaiheelta.

1 TYÖN TAUSTA

1.1 Seinäjoen kaupungin kulttuuripalvelut

Seinäjoen kulttuuripalvelut on osa Seinäjoen kaupungin organisaatiota ja toimii Sivistyskeskuksen alaisuudessa. Kulttuuripalvelut tuottaa ja mahdollistaa kulttuuritoimintaa Seinäjoen alueella. Kulttuuripalveluiden tavoitteena on lisätä kaikenikäisten kaupunkilaisten hyvinvointia kulttuurin keinoin ja työskennellä aktiivisesti yhdessä eri toimijoiden kanssa. Se järjestää vuosittain erilaisia tapahtumia ja tukee kulttuuritoimintaa avustuksin. Lisäksi lasten ja nuorten rytmimusiikkiverkosto Louhimo sekä Seinäjoen Taidehalli ovat osa Kulttuuripalveluiden toimintaa.

Lastenkulttuuri on yksi Seinäjoen kaupungin kulttuuripalveluiden painopisteistä. Se näkyy vahvasti kaupungin kulttuuritoimijoiden tuottamassa ohjelmassa. Rytmimusiikkiverkosto Louhimo järjestää lapsille ja nuorille monipuolista bändi- ja musiikki-toimintaa, jossa on vahvasti läsnä innostavat ja voimauttavat menetelmät. Louhimo kuuluu valtakunnalliseen lastenkulttuurikeskusten verkostoon, Taikalamppuun. Verkoston tavoitteena on edistää lapsilähtöistä ja saavutettavaa taidekasvatusta ja lisätä hyvinvointia taiteen ja kulttuurin avulla (Taikalamppu 2015). Seinäjoen taidehalli puolestaan järjestää visuaalisiin taiteisiin keskittyvää taidekasvatustoimintaa. Värikylyt ovat vauvoille ja taaperoille suunnattuja taidetuokioita, joissa tehdään taidetta elintarvikkeilla ja herätellään aisteja. 8-vuotiaille ja sitä vanhemmille lapsille järjestetään kertaluonteisia Muusa-pajoja, joissa tutustutaan vaihtuviin kuvataiteen tekniikkoihin. (Seinäjoen kaupunki 2015.)

Kulttuuripalvelut on järjestänyt vuodesta 2008 lähtien Kulttuurimatka-nimisiä teemavuosia yhdessä opetustoimen kanssa. Kulttuurimatka on suunnattu erityisesti peruskoulun vuosiluokille 2, 5, 7 ja 8. Teemavuoden aikana kouluille tarjotaan taide-elämyksiä ja opetussisältöjä, joiden avulla on tarkoitus antaa oppilaille tasa-arvoinen mahdollisuus tutustua taiteen eri osa-alueisiin. Tavoitteena on myös tarjota oppilaille tilaisuus tutustua kouluvuosiensa aikana paikallisiin kulttuuritoimijoihin ja oman seutunsa historiaan. Lukuvuosien teemoissa keskitytään aina tiettyyn taiteen osa-alueeseen, josta tarjotaan yhdessä asiantuntijoiden kanssa suunniteltuja monipuolisia sisältöjä. Esimerkiksi lukuvuoden 2014–2015 teemaan Elävät kuvat kuului

elokuva-askartelutyöpajoja, elokuvanäytöksiä ja alan ammattilaisten vierailuja. Lisäksi Kulttuuripalvelut tuottaa kesäisin Kulttuurihurautus-nimisiä kiertäviä työpajoja Seinäjoen alueella. Työpajoissa eri-ikäisille lapsille ja nuorille tarjotaan mahdollisuus tutustua erilaisiin kädentaitoihin. (Seinäjoen kaupunki 2015.)

1.2 Lainattavat kulttuurisalkut

Opinnäytetyömme konkreettisena lähtökohtana toimivat Kulttuuripalveluiden lainattavat materiaalipaketit, kulttuurisalkut. Salkut on tuotettu varhaiskasvatuksen ja koulujen taidekasvatustoiminnan tueksi. Jokainen salkku keskittyy tiettyyn taiteenalaan ja sisältää siihen liittyviä tehtäviä ja toimintatuokioita, jotka on suunnattu ikäryhmälle sopiviksi. Kulttuurisalkut on suunniteltu siten, että varhaiskasvatuksen ja koulujen henkilökunta voi itse toimia tuokioiden vetäjänä.

Kulttuuripalveluilla on lainattavia salkkuja kolmesta eri taiteenalasta: draamasta, kuvataiteesta ja musiikista. Vaikka salkut on alun perin tuotettu eri tilanteisiin, ne ovat muodoltaan hyvin samanlaisia. Salkkujen tehtäväkokonaisuudet ovat ammattilaisten suunnittelemaa ja niiden toteutuksesta on koottu selkeät kirjalliset ohjeet. Salkkuja koottaessa on huomioitu erilaisten ryhmien tarpeet ja tehtäväkokonaisuuksia voi tarvittaessa soveltaa. Lisäksi salkut sisältävät tehtävissä tarvittavia välineitä ja kuhunkin taiteenalaan liittyvää rekvisiittaa.

Draamasalkut hankittiin alun perin osaksi Kulttuurimatkan Draamadeitti-teemavuotta 2011–2012. Salkut on tuottanut Etelä-Pohjanmaalla toimiva Draamapurkiniminen yritys. Draamasalkkuja on kolmelle eri ikäryhmälle: varhaiskasvatukseen sekä ala- ja yläkouluille. Varhaiskasvatuksen salkku sisältää kaksi pöytäteatteriesitystä ja leikinomaisia draamatuokioita, joiden toteutusta varten salkusta löytyy käsinukkeja ja mielikuvitusta herätteleviä esineitä. Lisäksi salkussa on tehtäväkortteja, joiden harjoituksissa on huomioitu pienimmätkin lapset. Alakoulun Draamasalkku puolestaan valmistele oman teatteriesityksen tekoon Draama-askeleet -korttisarjan avulla. Salkku sisältää myös ohjeita pöytäteatteriesitysten ja prosessidraaman toteutusta varten. Yläkouluille suunnattuun Draamasalkkuun on koottu erilaisia improvisaatio-, keskittymis- ja tunnetilaharjoituksia pareittain ja ryhmissä tehtäviksi.

Seinäjoen taidehalli puolestaan on tuottanut lainattavia Taidesalkkuja kolmelle eri ikäryhmälle. Taidesalkut on koottu kaupungin kokoelmaan kuuluvista taideteoksista, jotka voidaan ripustaa näyttelyksi koulujen ja päiväkotien tiloihin lainauksen ajaksi. Lisäksi jokaiseen teokseen liittyy tehtäviä, joissa lapset pääsevät itse tekemään taidetta. Varhaiskasvatukseen suunnatussa Kuvat kiertää -salkussa tutustutaan taiteeseen ja pohditaan, mitä kaikkea se voi olla. Taide on leikkiä -salkku on puolestaan tarkoitettu 1.–4. -luokkalaisille. Sen tehtävissä tutkitaan, mistä muodoista maailma koostuu, tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen ja tehdään varjoteatteria. 5.–6. -luokkalaisille suunnatun Taide yhdistää meitä -salkun teemoja ovat yhteisö ja ympäristö, joihin perehdytään tekemällä yhteisötaidetta ja hakemalla innoitusta tutuista paikoista.

Tuotimme itse keväällä 2014 Kulttuuripalveluille varhaiskasvatukseen suunnatun Rokkiboksi-nimisen musiikkisalkun. Salkussa on kaksi tehtäväkokonaisuutta: Musiikkiteatteri sekä Ääniä ja kuvia. Musiikkiteatteriosiossa on neljä erilaista tehtävätuokiota, joissa päästään kokeilemaan näyttelemistä ja otetaan musiikki osaksi tari-
noiden kulkua. Ääniä ja kuvia -osiossa puolestaan tutustutaan äänimaiseman käsitteeseen. Musiikkia keskitytään aistimaan eri tavoin: kuuntelemalla, soittamalla ja kuvittamalla. Tehtävissä tarkkaillaan ja havainnoidaan omaa ympäristöä ja tutkitaan erilaisten äänten tuottamia mielikuvia.

Hyödynsimme opintojemme sosiokulttuurista suuntautumista ja musiikkipainotteisuutta Rokkiboksin tehtäväkokonaisuuksien pohjana. Tutustuimme myös päiväkotiin taidekasvatusympäristönä tekemällä haastatteluja henkilökunnalle ja seuraamalla tuokioita. Haastatteluissa kartoitimme, paljonko taidekasvatukselle on varattu aikaa ja minkälaisia välineitä päiväkodeilla on käytössä. Vastauksien ja vierailujen pohjalta luonnostelimme salkun tehtäväkokonaisuuksia ja pyysimme niistä kommentit Louhimon projektisihteerin Tuomo Kalliolta. Kun Rokkiboksin sisältö oli valmis, se annettiin päiväkotiin testattavaksi kahden viikon ajaksi. Näin voitiin varmistua, että salkun tehtävät toimivat myös käytännössä.

Kuva 1. Rokkiboksin sisältö

Rokkiboksin tehtävät saivat päiväkodista positiivista palautetta ja kulttuurisalkut koettiin hyväksi taidekasvatuksen välineeksi. Lisäksi salkun soitinvalinnat olivat onnistuneita, sillä niitä on pienemminkin lapsen helppo soittaa eikä useimmilla päiväkodeilla ole samoja soittimia entuudestaan. Rokkiboksi sisältää sadekepin, agogon ja kalimban eli sormipianon. Näiden lisäksi tehtävissä voi käyttää päiväkodeista löytyviä rytmisoittimia. Kuvasta 1 voi nähdä Rokkiboksin tarkemman sisällön. Rokkiboksi sisältää muiden kulttuurisalkkujen tapaan tehtävissä tarvittavaa välineistöä sekä ikäryhmälle suunnattua rekvisiittaa, jolla tuokioihin saadaan luotua virikkeitä ja visuaalisuutta.

Salkkuina lainattavia kulttuurimateriaaleja on tarjolla myös muualla Suomessa. Kuopion kaupunki on koonnut alueen toimijoiden lainattavia materiaalipaketteja Lainattavat maailmat -nimen alle. Alueen museoilla on tarjolla salkkuihin koottuja aineistoja eri aiheista. Esimerkiksi Kuopion taidemuseolta voi lainata värisalkkuja, joista jokainen sisältää taideteoksen ja välineistöä tiettyyn väriteemaan liittyen. (Lainatta-

vat maailmat 2013.) Myös esimerkiksi Keski-Suomen elokuvakeskuksella on päiväkodeille suunnattuja elokuvasalkkuja kolmesta eri teemasta: ystävyys, sankaruus ja ympäristö (Keski-Suomen elokuvakeskus ry. 2013).

Vaikka lainattavat salkut ovat muodoltaan ja sisällöiltään helppokäyttöisiä, niiden lainaus Seinäjoella on jäänyt vähäiseksi. Seinäjoen kulttuurisalkuilla ei ole ollut selkeää koordinointi- ja tiedotussuunnitelmaa, mikä on voinut osaltaan vaikuttaa käytön vähäisyyteen. Lisäksi salkut on tuotettu eri aikoina eikä niitä ole ajateltu yhtenä kokonaisuutena. Jotta kulttuurisalkut saataisiin paremmin käyttöön, niiden ympärille päätettiin luoda yhtenäinen, tuotteistettu palvelu. Tarkoituksena on koota salkuista selkeä palvelukokonaisuus, joka tuotetaan suunnitelmallisesti. Tuotteistuksen tavoitteena on vakiinnuttaa salkut käyttökelpoiseksi toimintamalliksi, joka osaltaan kehittää alueen lastenkulttuuritarjontaa.

2 TAIDEKASVATUS KOULU- JA VARHAISKASVATUSYMPÄRISTÖSSÄ

Seinäjoen kaupungin kulttuurisalkut on suunniteltu taidekasvatuksen välineiksi koulu- ja varhaiskasvatusympäristöön. Tässä luvussa keskitymme määrittelemään taidekasvatuksen sisältöjä ja merkitystä tälle kohderyhmälle. Tarkastelemme tavoitteellisen taidekasvatuksen eri tasoja ja mihin kulttuurisalkut sijoittuvat niihin nähden. Lisäksi pohdimme, kuinka kulttuurisalkut vastaavat laadukkaasta taidekasvatuksesta annettuja valtakunnallisia ja alueellisia suosituksia.

2.1 Taidekasvatuksen määrittelyä

Taidekasvatuksesta puhuttaessa tarkoitetaan eri taiteenaloihin, kuten kuvataiteeseen tai musiikkiin tutustumista, niiden kokemista eri tavoin sekä opetusta erilaisissa toimintaympäristöissä. Sen syvimpänä tavoitteena on lisätä yleistä hyvinvointia, tukea luovaa ajattelua sekä kehittää, varsinkin lapsuus- ja nuoruusiällä, yksilön henkistä kasvua. (Seirala 2012, 4.) Ruokosen (2006, 14) mukaan taidekasvatukselle olennaista on niin taiteellinen tekeminen että valmiin taiteen vastaanotto ja sen havainnointi.

Taidekasvatuksen muodot. Taidekasvatus nähdään jaottuvan eri muotoihin toiminnanjärjestäjän sekä taiteen tekemisen tavoitteellisuuden perusteella (Seirala 2012, 6). Seiralan mukaan taidekasvatus voidaan luokitella kolmeen eri muotoon: taideopetukseen, taideharrastukseen sekä taide- ja kulttuuripalveluiden käyttöön. Taideopetukseen hänen mukaansa kuuluu taiteen perusopetus kaikilla koulutusasteilla aina perusopetuksesta ammatilliseen koulutukseen saakka. Yhtenäisiä piirteitä taideopetuksessa ovat opetuksen tavoitteellisuus, taiteen tekeminen itse sekä säännöllinen ja arvioitu toiminta. Esimerkkinä taideopetuksesta voidaan pitää mm. peruskoulun käsityö- tai kuvataidetunteja. (Seirala 2012, 6–7.)

Taideharrastus on puolestaan Seiralan (2012, 6) mukaan lyhytkestoisempaa, ohjattua toimintaa, jossa tutustutaan tiettyyn taiteenlajiin. Harrastuksen puitteissa osal-

listuja pääsee tekemään itse taidetta, eikä osallistumista toimintaan tulla arvioimaan. Esimerkkinä tällaisesta voidaan pitää mm. harrasteteatterin toimintaa. Kolmantena taidekasvatuksen muotona Seirala mainitsee taide- ja kulttuuripalveluiden käytön. Näiden käyttäjä on hänen mukaansa aktiivinen kulttuurin harrastaja, joka osallistuu omaehtoisesti erilaisiin tapahtumiin tai harrastaa lajia itsenäisesti. Tällöin taide- ja kulttuuripalveluiden käyttö on usein satunnaista toimintaa ja oppiminen omista kiinnostuksen kohteista lähtevää.

Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Taidekasvatuksen erilaiset muodot ja toimintatavat näkyvät myös eri kasvatusympäristöissä. Varhaiskasvatuksessa taidekasvatus voidaan jakaa neljään tasoon, joita yhdistämällä lapsi saa monipuolisia kokemuksia taiteesta (Ruokonen & Rusanen 2009, 12–14). Ruokosen ja Rusasen mukaan ensimmäisellä tasolla pyritään tuomaan taide jokapäiväiseksi toiminnaksi arkeen käyttämällä sitä osana erilaisia kasvatustilanteita. Tällaisia tilanteita ovat mm. unilaulut tai loruleikit pukeutumisen yhteydessä.

Toisella taidekasvatuksen tasolla Ruokosen ja Rusasen (2009, 13) mukaan lasta tarkastellaan aktiivisena toimijana, jolloin kasvattaja saa tältä ideoita taidetoimintaan ja sen monipuolistamiseen. Lapsesta lähtevää taidetoimintaa kehitetään tällöin tuomalla siihen lisää elementtejä esimerkiksi muista taiteenlajeista tai yhdistämällä se muuhun toimintaan. Esimerkiksi lapsen piirtämän kuvan ympärille voidaan yhdessä keksiä jokin tarina tai loru.

Kolmannella ja neljännellä tasolla taidekasvatus on Ruokosen ja Rusasen (2009, 13–14) mukaan aiempia tasoja tavoitteellisempaa. Toiminta esimerkiksi suunnitellaan etukäteen ja sen tavoitteena on innostamisen ohella kehittää lapsen sosiaalisia ja fyysisiä taitoja. Tavoitteellisuuden lisäksi näiden tasojen taidetoiminta on Ruokosen ja Rusasen mukaan tiedostettua ja suunnitelmallista. Kolmannella tasolla taideopetukseen liitetään varhaiskasvatuksen sisältöjä, kuten kielen oppimista lauluin tai ympäristön havainnointia taiteen avulla. Neljännen tason taidekasvatus puolestaan perustuu varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmiin sekä taidekasvatuksen kokonaisvaltaiseen arviointiin toimintaympäristön sisällä. (Ruokonen ja Rusanen 2009, 13–14.)

Taidekasvatus kouluissa. Peruskouluikäisille taidekasvatuksen tarjoajia on puolestaan useita eri tahoja ja vastuu taidekasvatuksesta jakautuu koulun oppitunneille sekä niiden ulkopuolelle (Seirala 2012, 12). Koulun ulkopuolella taideaineita voidaan opettaa koulun kerhotoiminnassa sekä aamu- ja iltapäivätoiminnassa. Lisäksi erilaiset kulttuuripolut tai kulttuurikasvatussuunnitelmat lasketaan merkittäväksi osaksi kouluikäisen taidekasvatustarjontaa. Kulttuuripoluilla ja -kasvatussuunnitelmissa tarkoitetaan toimintaa, joka on suunniteltu ja rahoitettu yhteistyössä eri hallinnonalojen välillä. Sen pyrkimyksenä on tutustuttaa lapset taiteeseen ja antaa heille sen avulla uusia kokemuksia ja elämyksiä. (Seirala 2012, 18.) Hyvänä esimerkkinä tällaisesta toiminnasta voidaan pitää aiemmin opinnäytetyössä esiteltyä Seinäjoen kulttuuripalveluiden ja koulujen yhdessä tuottamaa Kulttuurimatkaa. Näiden lisäksi Seirala (2012, 16) kertoo yhtenä taidekasvatuksen keinona tälle ikäryhmälle olevan Taiteilija koulussa ja Konsertti joka kouluun -toiminnan, jossa eri taiteenaloilta saadaan vierailijoita kouluun työpajojen tai esiintyjien muodossa.

Taidekasvatuksessa eräänlaisia määritteitä ovat myös esteettinen toimintaympäristö, vuorovaikutteisuus sekä prosessilähtöisyys. Ruokonen ja Rusanen (2009, 12) kuvaavat esteettisen toimintaympäristön tarkoittavan kaikkia lapsuudessa saatuja taiteellisia peruskokemuksia, jotka muokkaavat yksilön myöhempiä mielikuvia taiteesta sekä sen merkityksestä ja käytöstä. Vuorovaikutteisuutta ja prosessilähtöisyyttä voidaan puolestaan pitää tärkeinä taidekasvatuksen menetelminä. Pusan (2009, 75–76) mukaan taidekasvatuksen merkitys kasvaa vuorovaikutteisen taiteellisen tekemisen kautta. Tämän vuoksi kasvattajan tulee muistaa välttää taiteen tekemisessä mallilähtöistä suorittavaa toimintatapaa, jossa pyritään tiettyyn lopputulokseen. Pusan mielestä taiteessa tulisi ennemminkin keskittyä itse työskentelyprosessiin ohjaamalla lasta valinnoissa, jotka vievät kohti lapsen omaa taiteellista tavoitetta. Tällaisen vuorovaikutteisen ja prosessilähtöisen taidekasvatuksen koetaan tukevan paremmin yksilön kehitystä.

2.2 Taidekasvatuksen merkitys

Taiteella ja kulttuurilla on todettu olevan suuri merkitys yksilön hyvinvointiin ja kehitykseen. Sen vaikutukset alkavat jo hyvin nuoresta iästä lähtien, minkä vuoksi lasten

taidekasvatuksesta tulee ottaa vastuu niin kotona, varhaiskasvatuksessa että koulussa (Ehdotus lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi 2014, 12).

Lastenkulttuuripoliittisen ohjelmaehdotuksen (2014, 12) mukaan taidekasvatuksella on tutkittu olevan vaikutuksia lapsen henkisessä kasvussa, itsetunnon kehityksessä sekä oman minuuden löytämisessä. Erityisesti lapsille, jotka ovat yksinäisiä tai joilla ei ole harrastuksia tai motivaatiota koulunkäyntiin, taide saattaa olla ratkaiseva osa itsetunnon kasvussa, yritteliäisyyden lisääntymisessä ja selviytymisessä. Ehdotuksen mukaan taide nähdäänkin yhtenä tekijänä parempaan elämänlaatuun ja -hallintaan.

Hyvinvoinnin ja henkisen kasvun lisäksi taidekasvatus vahvistaa lapsen kehitystä monipuolisesti myös muilla osa-alueilla. Se kehittää sekä luovaa että kriittistä ajattelua ja lisää empatiakykyä. (Ehdotus lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi 2014, 12–13.) Eri taiteenlajeilla nähdään ehdotuksen mukaan olevan vaikutusta myös kielelliseen ja matemaattiseen osaamiseen sekä ympäristön hahmottamiseen. Lisäksi ne auttavat yksilöä löytämään omat vahvuutensa ja kehittämään niitä edelleen. Ruokosen (2006, 17) mukaan Tarr ja Thomas (2000) kirjoittavat taidekasvatuksen parantavan myös ongelmanratkaisutaitoja, päätöksentekoa ja organisointikykyä sekä kehittävän muistia, keskittymistä ja mielikuvitusta.

Taidekasvatuksella on merkityksensä myös kulttuuriperinteiden ja -toiminnan siirtymisellä uudelle sukupolvelle. Lastenkulttuuripoliittisen ohjelmaehdotuksen (2014, 12) sekä Seiralan (2012, 9) mukaan lapsuusiällä alkavalla taidekasvatuksella pyritään vahvistamaan lapsen kulttuurikompetenssia, jolla tarkoitetaan kulttuurin omaksumista sekä taitoa käyttää ja muuttaa sitä. Jotta nämä taidot kehittyvät, tarvitaan mahdollisuus lisätä omaa taiteellista osaamista sekä tietoisuutta kulttuurista (Seirala 2012,9). Tulevaisuuden taide- ja kulttuuripalveluiden kannalta on oleellista herättää lasten mielenkiinto taidetta kohtaan jo nuorena (Ehdotus lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi 2014, 18). Näin kulttuuritoiminta tulisi säilymään myös tulevaisuudessa yhtenä hyvinvoinnin edistäjänä.

Taidekasvatuksen yhtenä tarkoituksena on lisäksi innostaa lapsia mahdollisesti uuden harrastuksen pariin sekä tukea jo löytyneen lahjakkuuden kehittämistä. Varsin-

kin lapsena ulkopuolisen kasvattajan tuki ja kannustava ympäristö koetaan tärkeäksi osaksi omien vahvuuksien kehittämistä, minkä vuoksi koulun, varhaiskasvatuksen ja kodin roolit taidekasvatuksessa lisääntyvät. Tärkeää on, että lapset pääsevät näissä tutustumaan eri taiteenlajeihin ja vapaa-ajan viettomahdollisuuksiin, vahvistaen samalla yleissivistystään. (Ehdotus lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi 2014, 10–12.)

Taiteella ja taidekasvatuksella voidaan siis sanoa olevan suuri merkitys lapsen kehityksessä sekä minuuden luomisessa, ja se saattaa vaikuttaa pitkälti lapsen tapaan toimia myös tulevaisuudessa. Pirosen (2006, 25) mukaan taidekasvatuksen tärkein tehtävä onkin auttaa lasta oppimaan ymmärtämään itseään ja elämää taiteen avulla, taide itsessään on osa, joka opitaan siinä samalla.

2.3 Suosituksia taidekasvatuksen toteutuksesta

Taidekasvatus ja sen tavoitteellisuus on kirjattu moniin eri toimintasuunnitelmiin, osaksi laadukasta kasvatusta. Tällaisia suunnitelmia ovat esimerkiksi valtakunnalliset ja kuntakohtaiset opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat sekä erilaiset kulttuuristrategiat. Näiden tavoitteena on varmistaa, että lapset tulevat saamaan tarvitsemaansa taiteellista toimintaa eri kehitysvaiheissa. Taiteen ja kulttuurin saavutettavuuteen on haluttu kiinnittää huomiota yhä enenevässä määrin ja vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisikin toimintaehdotuksen lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi.

Lastenkulttuuripoliittinen ohjelmaehdotus (2014, 16) pohjautuu tarpeeseen tuoda kulttuuri ja taide tasapuolisesti jokaisen lapsen saataville ja lisätä näin hyvinvointia sekä vahvistaa lastenkulttuuria. Lastenkulttuurin edistämiseksi ja ammattiyhteisöjen yhteistyön helpottamiseksi Suomeen ehdotetaan perustettavan Valtakunnallinen lastenkulttuurin ja taidekasvatuksen edistämiskeskus Valas. Sen tehtävä on toimia alan tiedonvälittäjänä ja kansainvälisten verkostojen luojana sekä tuoda pysyvyyttä ja jatkuvuutta jo olemassa olevalle toiminnalle.

Toinen ehdotus lastenkulttuuripoliittiseen ohjelmaan (2014, 17–18) on lisätä hyvinvointia koulussa taiteen ja kulttuurin kautta. Tämä tapahtuisi koulun harrastus- ja

kerhotoiminnan monipuolistamisella, taideaineiden ja yleissivistävän opetuksen tukemisella tuottamalla uusia opetusmateriaaleja koulujen käyttöön sekä lisäämällä yhteistyötä koulujen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden välillä. Ehdotuksen mukaan taiteen ja kulttuurin saatavuus täytyisi myös lukeutua lasten perusoikeuksiin, jolloin nämä tulisi huomioida kuntatasolla hyvinvointi- ja kulttuurikasvatussuunnitelmia laadittaessa. Tämä lisäisi kulttuuri- ja taidekasvatuksen tasavertaista saatavuutta koko maan sisällä vahvistaen samalla kulttuurikompetenssia ja -perinnettä. Monipuolisen taidekasvatuksen takaamiseksi koulujen opetussuunnitelmien sekä päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmien tulisi lisäksi sisältää kulttuuriperintö- ja taideopetusta, taideaineiden harjoittamista sekä säännöllisiä kokemuksia valmiista taiteesta.

Lasten taideopetuksen lisäämisen ohella halutaan kiinnittää huomioita kasvattajien tietotaitoon sekä opetusympäristöön (Ehdotus lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi 2014, 18–19). Ehdotuksen mukaan myös lasten kanssa työskentelevien koulutukseen tulee lisätä taideaineita esimerkiksi perus- ja täydennyskoulutuksin. Lisäksi huomiota tulisi kiinnittää myös lasten toimintaympäristöön: innovatiivisia harrastustiloja kaivataan enemmän ja niiden suunnittelussa tulisi huomioida lasten toiveet. Uusien tilojen lisäksi lapsille ja nuorille suunnattuihin rakennuksiin tulisi hankkia ympäristöön sopivaa taidetta sekä virikkeitä, jotka innostavat taiteen tekemiseen. Ehdotuksessa korostetaan, että lasten mahdollisuutta taiteeseen tulisi lisätä myös rakentamalla lastenkulttuurikeskuksia, joiden kanssa päiväkodit ja koulut voivat helposti tehdä yhteistyötä.

Etelä-Pohjanmaalla on oma kulttuuristrategiansa vuosille 2015–2020. Siihen on kirjattu mm. tavoitteita siitä, miten alueen kulttuuritoimintaa voi kehittää ja saavutettavuutta parantaa. Tulevaisuudessa taidekasvatuksen osalta tavoitteena on viedä taide- ja kulttuuritoimintaa yhä enemmän eri toimintaympäristöihin, kuten päiväkoiteihin ja palvelulaitoksiin. Samalla pyritään innostamaan myös näiden ympäristöjen henkilökuntaa käyttämään ja tuottamaan kulttuuria osana hyvinvointitoimintaa. Taide- ja kulttuurikasvatusta pyritään lisäämään myös kaikilla kouluasteilla. (Etelä-Pohjanmaan liitto 2014, 29–30.)

Seinäjoen kaupunki on tehnyt yleisten säännösten pohjalta Meirän vasu -nimisen varhaiskasvatussuunnitelman, josta löytyy millaista taidekasvatuksen tulisi olla Sei-

näjoen alueen varhaiskasvatuksessa. Meirän vasun mukaan lasten tulee päästä tutustumaan niin musiikkiin, draamaan ja tanssiin kuin kuvataiteeseen, käden askareisiin ja kirjallisuuteenkin. Lapsilla tulee olla siis mahdollisuus monipuoliseen taiteen kokemiseen ja tekemiseen. Varhaiskasvatusympäristön tulee olla virikkeellinen ja siellä tulee olla välineitä itsensä toteuttamiseen taiteellisesti. Erilaisten taide-elämysten lisäämiseksi Meirän vasussa suositellaan hyödyntämään yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa ja lisäksi kannustetaan prosessilähtöiseen taidekasvatukseen. (Meirän vasu 2012, 10–11.)

Koulujen taidekasvatuksen suuntaa määrittävät puolestaan opetussuunnitelmat. Peruskoulussa taideaineisiin perehdytään varhaiskasvatusta syvällisemmin ja taiteisiin tutustutaan ainekohtaisesti opetussuunnitelman tavoitteiden pohjalta. Seinäjoen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2011, 202–208) esimerkiksi musiikkiopetuksen tavoitteena on rikastuttaa nuorten kokemuksia musiikista sekä lisätä heidän musiikillista tietotaitoaan ja ajattelukykyään. Opetus tapahtuu mm. musiikin soittamisen, kuuntelun, ryhmitöiden ja konserttikäyntien avulla. Kuvataidekasvatuksen tavoitteiksi on opetussuunnitelmassa puolestaan kirjattu taiteen ja ympäristön ymmärtäminen sekä kuvataiteellisen prosessin kokonaisvaltainen oppiminen, mikä pitää sisällään työn suunnittelun, luonnostelun ja toteuttamisen. Opetuksessa tulee käyttää teemoja, jotka nuori kokee itselleen läheiseksi. Pyrkimyksenä on lisäksi kehittää keskittymistä vaativaa, kärsivällistä työskentelyä sekä keilla vapauttaa oma taiteellinen luovuus.

2.4 Kulttuurisalkut taidekasvatuksen välineenä

Kulttuurisalkut on suunniteltu varhaiskasvatuksen ja koulujen taidekasvatuksen tueksi sekä parantamaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta. Kulttuurisalkut ovat helppo keino viedä taidetta yhdistyneen Seinäjoen reuna-alueille, jolloin taidekasvatuksen tasapuolinen saavutettavuus alueen sisällä kasvaa. Samalla idea tukee laadukasta taidekasvatusta vastaamalla lastenkulttuurin toimintaehdotukseen sekä Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategiaan mahdollisuudella taiteen tasavertaiseen kokemiseen.

Hyvän saavutettavuuden lisäksi kulttuurisalkut ovat oiva keino aloittaa pienimuotoinen yhteistyö kaupungin taide- ja kulttuuritoimijoiden sekä varhaiskasvatuksen ja koulujen välillä. Taide- ja kulttuurialan toimijat suunnittelevat valmiin taidekasvatusmateriaalin, jonka eri toimintaympäristöt voivat lainata omien tarpeidensa ja aika-tilojensa mukaan. Toiminta tukee taideaineiden opetusta sekä opetussuunnitelmia tuoden samalla niihin monipuolisuutta ja vaihtelevuutta.

Kulttuurisalkut vastaavat muiltakin osin lastenkulttuurin toimintaehdotuksiin sekä Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategian kehitysehdotuksiin: niiden pyrkimyksenä on tuoda uusia ideoita, virikkeitä, välineitä ja opetusmateriaaleja taidekasvatuskäyttöön. Osaltaan kulttuurisalkut voidaan sitouttaa kulttuuripolun tai Taiteilija kouluun -projektien kaltaiseen toimintaan, jolloin normaaliin taideopetukseen tuodaan lisäelementtejä oman yleisen toiminnan ulkopuolelta. Poikkeuksena on, että kulttuurisalkkujen lainaajat ohjaavat salkkujen työpajat niissä olevien materiaalien avulla itse.

Seiralan kolmiportaisen jaottelun mukaan kulttuurisalkut voidaan luokitella kuuluvan osaksi taiteen perusopetusta sekä taideharrastusta. Kulttuurisalkkujen toiminta vastaa opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmassa määriteltyihin taidekasvatuksen muotoihin ja se on suunniteltu tukemaan taiteen perusopetusta kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Sen käyttö on kuitenkin vapaaehtoista.

Taidekasvatusta kulttuurisalkkujen avulla voidaan pitää suunnitelmallisena ja tavoitteellisena toimintana. Näin ollen toiminta sijoittuu Ruokosen ja Rusasen taidekasvatuspunoksessa pääsääntöisesti kolmannelle tasolle, jossa oleellista on tiedostettu, varhaiskasvatukseen yhdistetty kehittävä opetus. Tämän lisäksi kulttuurisalkkuissa pyritään myös tiedostamattomaan taidekasvatukseen: taidesalkkujen teokset voidaan ripustaa toimintaympäristöön näyttelyksi ja Rokkiboksissa innostetaan mm. soittamaan musiikkia ruokailun taustalla.

Kulttuurisalkkujen avulla halutaan tuoda lapsille kokemuksia taiteen vastaanotosta, valmiin taiteen havainnoinnista sekä taiteen tekemisestä. Salkkujen tavoitteena on tutustuttaa lapset taiteeseen heille soveltuvan leikinomaisen toiminnan avulla ja näin innostaa ja aktivoida heitä eri taidelajien pariin. Teemoina salkkujen tehtävissä on taidelajien lisäksi paikallisuus ja ympäristön havainnointi. Kulttuurisalkkuissa pai-

notetaan prosessilähtöistä taidekasvatusta, jolloin lopputulosta tärkeämpänä koetaan itse taiteen tekeminen ja siitä nauttiminen. Tehtävissä pyritään vuorovaikutteisuuden ja niiden tarkoituksena on antaa lapsen toteuttaa itseään vapaasti taiteen keinoin. Näin toiminnalla tuetaan lisäksi lasten luovuuden, mielikuvituksen ja sosiaalisten taitojen kehittymistä.

3 TUOTTEISTUS TOIMINNAN TEHOSTAMISEN VÄLINEENÄ

Koska kulttuurisalkut ovat sisällöiltään hyviä, halusimme salkkujen ympärille rakentuvan palvelun tukevan niiden käyttöä parhaalla mahdollisella tavalla. Koimme, että toiminnan tehostamiseksi kokonaisuus tulee tuotteistaa. Tässä luvussa perehdymme tarkemmin tuotteistuksen käsitteeseen ja hyötyihin. Lisäksi tarkastelemme tuotteistusprosessin etenemistä vaihe vaiheelta.

3.1 Tuotteistuksen määrittelyä

Ennen tuotteistamisen käsitteeseen tutustumista täytyy määritellä, mitä tuotteella tarkoitetaan. Yleisesti ottaen tuote on kaikkea, mitä kuluttajalle markkinoilla tarjotaan. Se voi olla fyysinen tavara, aineeton palvelu tai näiden kahden yhdistelmä. Palvelutuote eroaa tavarasta aineettomuuden lisäksi siten, että se tuotetaan ja kulutetaan yhtäaikaaisesti. Lisäksi asiakas jossain määrin myös osallistuu palvelun tuottamiseen, sillä palvelutapahtuma on vuorovaikutteinen. Muodostaan riippumatta tuote yleensä muodostuu ydintuotteesta tai -palvelusta, jota voidaan täydentää liittämällä sen ympärille erilaisia oheispalveluja. Kulttuurialalla tyypillisiä tuotteita ovat konsertit, tapahtumat ja erilaiset kulttuuripalvelut. (Juurakko, Kauhanen & Öhage 2012, 44–46, 72.)

Tuotteistamiselle puolestaan ei ole tarkkaa yleisesti käytössä olevaa määritelmää. Tämä johtuu osittain siitä, että sen kohteena voi olla joko täysin uusi tai jo olemassa oleva tuote. Parantainen (2007, 11) määrittelee tuotteistamisen työksi, joka muuttaa osaamisen myytäväksi, markkinoitavaksi ja toimituskelpoiseksi tuotteeksi. Juurakko ym. (2012, 44) puolestaan korostavat vakiointia ja määrittelyä tuotteistamisen tavoitteena. Kirjoittajien mukaan sisältöjen, kohderyhmän ja tavoitteiden tarkka määrittäminen helpottaa tuotteen tuomista markkinoille. Lisäksi toimintoja vakioimalla tuotteistettu palvelu tai tavara voidaan myydä mahdollisimman saman sisältöisenä eri asiakkaille. Näin myyjä tietää mitä myy ja kaikki tarvittava tieto tuotteesta pystytään välittämään asiakkaalle selkeästi.

Kulttuurin ja taiteen tuotteistamiseen voi liittyä negatiivisia miellelyhtymiä, sillä sana tuote viittaa kaupallisiin tarkoituksiin (Hoivala 2003, 73). Kirjoittajan mukaan kulttuurielämykset halutaan kokea yksilöllisiksi ja ainutlaatuisiksi, ja kaupallisuuden puolestaan koetaan uhkaavan kulttuurin sisältöä. Tuotteistus toimii kuitenkin ennemminkin taiteellisen työn mahdollistajana kuin uhkana. Juurakon ym. (2012, 44) mukaan pelkkä taiteilijan luoma teos ei sinänsä vielä täytä tuotteen määritelmää. Yksinkertaisimmillaan taideteoksen tuotteistusprosessissa suunnitellaan kuinka se saatetaan yleisön saataville. Näin siis kulttuurin ympärille on mahdollista suunnitella erilaisia tuotteistuksia, jotka parantavat taiteen saatavuutta ja nostavat sen kiinnostavuutta muuttamatta varsinaista sisältöä. Erilaiset kulttuurin ympärille tuotetut palvelupaketit voivat myös synnyttää uusia tapoja kokea taidetta.

3.2 Miten tuote rakentuu

Tuotteistamisen tarkoituksena on tehostaa tuotantoa paketoimalla osaamista ja toimintaa selkeään muotoon. Parantainen (2007, 106) esittää, että palvelun tuotteistamisessa ydintuotteen ympärille kasataan toimintoja, joiden avulla tuote erottuu kilpailijoista ja se on muokattavissa erilaisille kohderyhmille. Tyypillinen palvelu rakentuu ydinpalvelusta ja siihen liittyvistä tuki- ja lisäpalveluista (Jaakkola, Orava & Varjonen 2009, 11).

Ydinpalvelu tai -tuote on se asia, jonka asiakas tahtoo hankkia. Seinäjoen kulttuuripalveluiden tapauksessa ydintuote on konkreettinen lainattava taidekasvatussalkku. Salkku ei kuitenkaan vielä saavuta kohdeyleisöään, jollei siihen liitetä tarvittavia lainauspalveluita. Tällaisia ydinpalvelun tuottamiseen tarvittavia välttämättömiä toimenpiteitä kutsutaan tukipalveluiksi. Tukipalveluiden tunnistaminen on tuotteistamisen kannalta hyvin tärkeää, sillä niihin voidaan yleensä kohdistaa tehostustoimenpiteitä. (Jaakkola ym. 2009, 11.)

Lisäpalvelu puolestaan eroaa tukipalvelusta siten, että se ei ole asiakkaan kokemuksen kannalta välttämätön. Jaakkolan ym. (2009, 12) mukaan lisäpalvelut lisäävät asiakkaan valinnanmahdollisuuksia ja auttavat erottumaan kilpailijoista. Lisäpalvelut voivat myös antaa palvelukokonaisuudesta laadukkaamman kuvan. Tämän

ansioista niiden hyötyjä kannattaa tarkastella tarpeeksi laajasti: vaikka lisäpalvelu ei tuottaisi katetta, se voi silti tuottaa hyötyä lisäämällä asiakasvirtaa.

Ydin-, lisä- ja tukipalveluiden muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan palvelupaketiksi. Tällainen määritellyistä moduuleista rakentuva tuote on yksi tapa, jolla räätälöitävissä olevia palveluita voidaan tuotteistaa. Eri moduulit pystytään hinnoitteluun erikseen ja niitä yhdistelemällä voidaan tietyissä rajoissa muodostaa asiakkaalle sopivin täsmäratkaisu. Puhutaan vakioinnista ja tuotteistamisen asteista: mitä pidemmälle palvelun toiminnot on vakioitu, sitä tuotteistetumpi palvelu on. (Jaakkola ym. 2009, 19–20.)

3.3 Tuotteistaminen prosessina

Tuotteistaminen on pitkäjänteistä kehitystyötä, joka etenee prosessina. Prosessia kuvataan eri lähteissä hieman eri tavoin, mutta yhteisiä suuntaviivoja on havaittavissa. Seinäjoen kaupungin kulttuurisalkkujen kohdalla tuotteistus kohdistuu sekä konkreettiseen tuotteeseen, salkkuun, että niiden ympärille rakentuvaan palveluun. Tämän vuoksi olemme pyrkineet nostamaan tuotteistamisesta esiin periaatteita ja menetelmiä, joita voidaan soveltaa näiden molempien osa-alueiden kehittämiseen. Kulttuurisalkut ovat osa julkisen sektorin palveluita eikä niiden lainaamisesta peritä maksua. Siksi tuotteen hinnoittelua käsitellään vain pintapuolisesti osana palveluntuottajan toiminnan tehostamista.

3.3.1 Asiakaslähtöisyys ja ideointi

Kinnusen (2004, 42, 145–147) mukaan palvelun suunnittelu alkaa vapaalla, asiakaslähtöisellä ideoinnilla, jonka tuloksista valitaan parhaat jatkokehittelyyn. Asiakkaan tarpeet kiteytetään tuotteistusprosessin alussa ja niitä pidetään tuotteen suunnittelutyön pohjana koko prosessin ajan. Kinnunen esittää asiakasryhmän tuntemisen olevan osa palveluntarjoajan ammattitaitoa. Asiantuntija pystyy myös tunnistamaan ne tarpeet ja ongelmat, joita asiakas itse ei tiedosta, ja voi tarjota näihin ratkaisua. Myös Parantaisen (2007, 143–145, 159–162) ajattelun lähtökohtana on asiakas. Tuotteistajan tulee keskittyä mahdollisimman tarkkaan kohderyhmään,

jolle tarjotaan ratkaisua johonkin todelliseen ongelmaan. Tuotteistajan tulisi myös analysoida, miksi asiakkaan ongelma on vailla ratkaisua.

Asiakkaita voi olla usealla eri tasolla. Parantainen (2007, 148–149) esittelee neljä erilaista asiakasverkoston jäsentä:

- päättäjä
- suosittelija
- asiantuntija ja
- käyttäjä.

Parantaisen asiakasteoria on johdettu yritysmaailmasta, jossa tuotteen hankinnasta päättäjä, sen hankkija ja lopullinen käyttäjä saattavat olla eri henkilöitä. Kulttuurisalkkujen asiakkaisiin voidaan soveltaa kahden asiakastason mallia. Varhaiskasvatuksen ja koulujen henkilökunta päättää tuotteen lainaamisesta ja toimii samalla sen käyttäjänä yhdessä lasten kanssa. Tuotteen suunnittelussa täytyy ottaa huomioon molemmat kohderyhmät.

Asiakkaiden osallistumista voidaan hyödyntää tuotteistusprosessissa eri tavoin. Lähtötilanteessa kohderyhmän tarpeiden lisäksi olisi pystyttävä kartoittamaan myös motiiveja, arvoja ja ostokäyttäytymistä (Juurakko ym. 2012, 52–53). Kinnunen (2004, 43–44) esittää, että tuotteistamisen lähtötilanteessa tulisi nojata aiheesta tehtyyn tutkimustietoon, jonka avulla muodostetaan ennakkokäsitys kohderyhmän tarpeista ja ongelmista. Tämän jälkeen ennakkokäsityksiä tulisi testata tekemällä vapaamuotoisia haastatteluita potentiaalisille asiakkaille.

Prosessin alussa kerätty tieto toimii pohjana tuotteen suunnittelulle, jonka tulisi noudattaa asiakkaalle tyypillisiksi havaittuja toimintamalleja (Kinnunen 2004, 66–68). Kirjoittajan mukaan asiakkaan on helpompi käyttää palveluja ja tuotteita, jotka seuraavat hänen luonnollisia toimintatapojaan. Helppokäyttöisyys lisää samalla tyytyväisyyttä palveluun. Mitä enemmän asiakkaalta vaaditaan sopeutumista, sitä vähäisemmäksi palvelusta saatu hyöty koetaan.

Täysin uuden palveluidean lisäksi kehitystyö voi kohdistua erilaisiin uudistuksiin. Näitä voivat olla vaikka nykyisen palvelun parannus tai ilmeen kohennus. Olemassa olevien palveluiden tuotteistamisen pohjana toimii palvelutarjooman arviointi. Pal-

velutarjoomalla tarkoitetaan yrityksen tarjoamien palveluiden kokonaisuutta. Arvioinnissa tulee huomioida, miten tarjottavat palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeisiin ja ovatko ne kannattavia vallitsevassa markkinatilanteessa. Palvelutarjooman arviointi auttaa löytämään kehittämisen kannalta lupaavimmat kohteet. (Jaakkola ym. 2009, 7–10.) Suunnittelutyössäkin tulisi olla systemaattinen: hyviä ideoita kannattaa kehittää sitkeästi mutta turhien hankkeiden parissa vietetty aika nostaa kustannuksia. Siksi jatkuva arviointi on tärkeä osa tuotteistusprosessia. (Kinnunen 2004, 147.)

3.3.2 Sisällön määrittely ja mallintaminen

Kun tuotteistettava palvelu on valikoitunut ideointivaiheen pohjalta, aloitetaan sen tarkempi määrittely. Jaakkola ym. (2009, 11) nostavat keskeisiksi kysymyksiksi palvelun sisällön, käyttötarkoituksen ja toteuttamisen suunnittelun. Kaikkien osa-alueiden tulisi tähdätä asiakkaan hyötyyn. Kirjoittajien mukaan voi olla hyödyllistä muodostaa näiden pohjalta palvelulupaus, jossa palvelun asiakkaalle tuottama hyöty vielä kiteytetään. Myös Parantainen (2007, 164–165) kehottaa määrittämään lupauksen, jonka tulisi olla määrätietoinen mutta myös helposti ymmärrettävissä. Lupauksen ei tarvitse hänen mukaansa olla kuitenkaan valmis iskulause. Palvelulupaus luo mielikuvia ja toimii näin myös pohjana viestinnälle (Jaakkola ym. 2009, 11).

Jaakkolan ym. (2009, 11) mukaan tuotteistuksen seuraava vaihe on palvelupaketin määrittelemisen ja palveluprosessin suunnittelu. Palvelupaketista selviää, mistä ydin-, tuki- ja lisäpalveluista tuote koostuu. Kun tuotteen rakenne ja sisältö on näin avattu, pystytään paremmin määrittelemään, kuinka palvelu tuotetaan. Jaakkola ym. (2009, 15–17) kehottavat aluksi kuvaamaan palveluprosessin vaiheet tarkasti esim. kaavioon niin, että jokaisessa vaiheessa ilmenee myös ketkä siihen osallistuvat ja onko asiakas läsnä. Palveluprosessi jakautuu näin ollen kahteen osaan: yrityksen sisäisiin toimintoihin (back office) ja vuorovaikutukseen asiakkaan kanssa (front office). Kirjoittajien mukaan koko prosessin määrittely selkiyttää tuotannossa vaadittavia resursseja ja auttaa tehostamaan toimintojen aikataulutusta.

Kinnusen (2004, 146–147) palvelujen suunnittelun mallissa edetään hyvin samantyyppisten työvaiheiden kautta. Ideointivaiheen jälkeen palvelusta laaditaan tuotanto-

konsepti, jossa palvelun sisältö määritellään karkeasti. Konseptista käy ilmi tuotantoprosessi pääpiirteittäin sekä palvelun tuottama hyöty ja sen konkreettinen lopputulos. Kirjoittajan mukaan konsepteja kannattaa tässä vaiheessa testata, jotta niitä voidaan kehittää ja jälleen karsia arvioiden. Tuotantokonseptista laaditaan tämän jälkeen yksityiskohtainen palvelumalli, jossa toiminnot avataan kronologisessa järjestyksessä. Palvelumalli on muistuttaa pitkälti Jaakkolan ym. palveluprosessin kuvausta, sillä siinä huomioidaan myös asiakkaan kanssa käytävä vuorovaikutus sekä palvelun tuottajien välinen työnjako. Kinnunen (2004, 77–78) kehottaa palvelumallia laadittaessa huomioimaan myös mahdolliset epäonnistumisen paikat ja kuinka niissä toimitaan. Näin palvelumalli toimii myös työkaluna henkilöstölle.

Palvelun suunnittelussa voidaan vielä määritellä, kuinka vakioidusti se tuotetaan. Jaakkolan ym. (2009, 19–20) mukaan palveluprosessin suunnitelmallisuus pienentää laatuvarioitumista ja auttaa tehostamaan toimintaa. Vakiointia voidaan soveltaa työtapoihin, prosesseihin ja jopa asiakaskohtaamisten mallintamiseen. Vakiointi tulee kuitenkin suhteuttaa palvelun luonteeseen ja asiakkaan hyötyyn. Kirjoittajien mukaan vakiointi on hyödyllisintä silloin, kun asiakkaiden tarpeet ovat keskenään samanlaisia ja palvelulta odotetaan kustannustehokkuutta. Räättälöity palvelu voi puolestaan olla kilpailuetu, kun asiakkaiden tarpeet eroavat toisistaan tai jos markkinoilla on tarjolla vain pitkälle vakioituja ratkaisuja.

Parantainen (2007, 118–125) esittelee vakioinnista puhuessaan palveluformaatin käsitteen. Formaatti on yhdistelmä vakioitua ja räätälöityä palvelua. Palvelun perusprosessit on vakioitu niin, että ne voidaan toistaa kerrasta toiseen samanlaisina. Formaatti on kuitenkin sisällöllisesti joustava, joten se pystyy vastaamaan asiakkaan tarpeisiin vaikka ne eroaisivatkin jonkin verran toisistaan. Parantaisen mukaan formaattiin voidaan myös tarvittaessa lisätä erilaisia tuotteistettuja moduuleita, jolloin palvelu on entistä räätälöidympi.

3.3.3 Tuotteen konkretisointi ja lanseeraus

Kun palvelun sisältö ja tuotannolliset prosessit ovat selvillä, on jäljellä enää lanseerausta edeltävät toimenpiteet. Kinnunen (2004, 146–148) jakaa vaiheen kahteen osaan: käyttöönoton suunnitteluun ja palvelun varsinaiseen lanseeraukseen. Aluksi

henkilökunta ja tarvittaessa myös asiakkaat tulee kouluttaa uuden palvelun käyttöön. Palvelulle lasketaan lopullinen hinta määrittelemällä kannattavuusvaatimukset ja palvelun kysyntä. Tässä vaiheessa palvelulle voidaan suunnitella myös brändi. Lanseerausta edeltää Kinnusen mukaan puolestaan vielä lanseerauskampanjan suunnittelu, joka sisältää budjetointia, viestinnällistä päätöksentekoa sekä lanseerauksen tavoitteiden asettamisen.

Jaakkola ym. (2009, 27–28) määrittelevät brändin mielikuvaksi, joka asiakkaalla on palvelun identiteetistä. Tuotteistettu palvelu voidaan brändätä luomalla sille ilme ja nimi, ja viestimällä siitä yhdenmukaisesti. Laakson (2004, 194–201) mukaan hyvä nimi on mieleenpainuva ja sointuva. Parhaimmillaan nimestä käy lisäksi ilmi mistä tuotteesta tai palvelussa on kyse. Jaakkola ym. (2009, 27–28) nostavat esiin myös konkreettiset asiat, joilla palvelubrändiä voidaan tuoda esiin. Palvelua voidaan tehdä aineellisemmaksi esimerkiksi esitteiden, muiden tukimateriaalien ja työnäytteiden avulla. Myös ympäristö ja henkilökunnan pukeutuminen luovat mielikuvia ja vaikuttavat osaltaan palvelun brändiin.

Tuotteistuksen tapaan brändin muodostuminen on kuitenkin pitkäaikainen prosessi. Jaakkola ym. (2009, 27) esittävät, että myös jokainen asiakaskontakti on viestintää palvelubrändistä. Kinnunen (2004, 94–95) käyttää näistä tilanteista nimeä brändikontakti. Brändikontakteja ovat markkinointiviestintä, asiakaspalvelutilanteet ja palveluun liittyvät käsin kosketeltavat asiat kuten pakkaukset. Lisäksi asiakkaiden keskinäiset keskustelut ja arviot luovat mielikuvia palvelusta. Kinnunen kutsuu tätä suunnittele mattomaksi viestinnäksi. Koska kaikki asiakkaalle näkyvä toiminta vaikuttaa brändin muodostumiseen, tulee yrityksen toimia mahdollisimman suunnitelmallisesti sekä palveluntuotannossa että viestinnässä.

Lanseeraus luo osaltaan mielikuvaa palvelusta. Kinnusen (2004, 132) mukaan vielä ennen lanseerausta tulisi tarkistaa, että palvelun tuottama hyöty vastaa edelleen prosessin alussa asetettuja tavoitteita. Lisäksi lanseerauksen kohderyhmä tulee täsmentää. Lanseerauksen kohderyhmillä Kinnunen tarkoittaa sekä potentiaalisia asiakkaita että niitä sidosryhmiä, joiden tulisi saada tieto palvelun tarjoamista mahdollisuuksista. Kohderyhmien lisäksi Kinnunen kehottaa suunnittelemaan lanseeraukselle selkeät tavoitteet, budjetin ja sanoman sekä millaista markkinointiviestintää tehdään.

Suunnitelmallisuus ja tavoitteet helpottavat myös palvelun seurantaan. Jaakkolan ym. (2009, 37–39) mukaan tuotteistuksen onnistumista voidaan mitata asettamalla sille selkeitä tavoitteita, kuten asiakastyytyväisyyden, laadun tai kannattavuuden parantaminen. Kirjoittajat muistuttavat myös, että kehitystyö ei pääty tuotteistuksen onnistumisen arviointiin, vaan palvelun toimivuutta tulee seurata jatkuvasti esimerkiksi keräämällä asiakaspalautetta. Parantainen (2007, 253–257) on samaa mieltä: vaikka tuotteistuksen tulisi olla asiakaslähtöistä, saattaa tuotteen monistettavuus ja vakiointi lopulta etäännyttää palveluntarjoajan asiakkaastaan. Siksi tyytyväisyyttä ja palvelun laatua tulee seurata säännöllisesti.

4 KULTTUURISALKKUJEN TUOTTEISTAMINEN

4.1 Kulttuurisalkkujen tuotteistusprosessi

Kulttuurisalkkujen tuotteistusprosessi käynnistyi syyskuussa 2014. Alkuperäisenä toimeksiantonamme oli suunnitella toimintamallissa tarjottavat sisällöt, palvelun kohderyhmä sekä luoda kokonaisuudelle yhteinen nimi. Lisäksi tarkoituksena oli kehittää salkkujen koordinoitua ja luoda niiden lainaukselle selkeät käytännöt. Palvelun sisällön varmistuttua siitä koottaisiin myös esite ja muuta tiedotus- ja markkinointimateriaalia, joita varten palkkaisimme graafikon suunnittelemaan kulttuurisalkuille visuaalisen ilmeen. Tuotteistuksen tavoitteena oli lisätä salkkujen käyttöä tekemällä niiden lainauksesta mahdollisimman helppoa ja houkuttelevaa. Valmis palvelu oli tarkoitus lanseerata keväällä 2015.

4.1.1 Lähtötilanteen arviointi

Aloitimme kulttuurisalkkujen tuotteistusprosessin tutkimalla toimintamallin nykytilannetta ja sen mahdollisuuksia. Apuvälineenä käytimme SWOT-analyysiä, jonka avulla on mahdollista kartoittaa uuden tuotteen tai palvelun potentiaalia markkinoilla (Goodrich 2015). SWOT-analyysissä kootaan nelikenttään tuotteen vahvuudet (strengths), heikkoudet (weaknesses), mahdollisuudet (opportunities) ja uhat (threats). Analyysissä tehtyjen havaintojen perusteella tuotteen suunnittelutyötä pystytään tehostamaan kiinnittämällä huomiota ongelmakohtiin. Kulttuurisalkkujen SWOT-analyysi on kuvattuna taulukossa 1.

Taulukko 1. SWOT-analyysi kulttuurisalkuista

<p>Vahvuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyvä, erilainen lisä taidekasvatuksen menetelmiin • Joustavuus, muokattavuus • Saatavuus • Tutustuttaa eri taiteenaloihin • Lainaajalle ilmainen, tuottajalle edullinen • Pitkä käyttöikä • Ammattilaisten tekemiä • Opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmia tukeva 	<p>Heikkoudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tietoa huonosti saatavilla • Ei palvelusta vastaavaa henkilöä • Ei määriteltyä koordinointia tai lainauskäytäntöjä • Laaja kohderyhmä • Kysyntä ei tiedossa • Tuotettu eri aikoina, yhtenäistään jälkikäteen • Salkkujen käytön dokumentointi puutteellista
<p>Mahdollisuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimijoiden välinen yhteistyö • Voidaan tuottaa helposti lisää • Yhden salkun lainaaminen innostaa kokeilemaan muitakin • Toimintamalli vakiintuu 	<p>Uhat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käyttö koetaan vaivalloiseksi verrattuna totuttuun • Lanseeraus osuu asiakkaan näkökulmasta huonoon ajankohtaan • Lanseerauksen ajankohta on epäselvä, tiedotusta vaikea suunnitella • Lainataan kerran, palvelu unohtuu • Koetaan, että yhden salkun voi lainata vain kerran

SWOT-analyysin pohjalta havaitsimme kulttuurisalkkujen vahvuudeksi erityisesti käytön joustavuuden. Asiakas voi lainata salkun itselleen sopivana ajankohtana ja soveltaa salkun sisältöjä tilanteen mukaan. Esimerkiksi Rokkiboksin kahdesta tehtäväkokonaisuudesta voi valita vain toisen tai vaihtoehtoisesti tehdä kokonaisuuksien tehtäviä yksittäin. Kulttuurisalkut ovat myös helposti liikuteltavissa.

Kulttuurisalkkujen heikkoutena oli koordinoinnin ja tiedotuksen puute. Salkkuja ei aiemmin pidetty yhtenä kokonaisuutena, minkä vuoksi niillä ei ole ollut yhteisiä lai-

nauskäytäntöjä. Esimerkiksi Draamasalkkujen oli alun perin tarkoitus kiertää kouluilla itsenäisesti. Rokkiboksi ja kouluille suunnatut Taidesalkut olivat puolestaan niin uusia, että ne eivät olleet ehtineet kiertoa lainkaan ennen tuotteistusprosessin alkua. Lisäksi salkkujen käytön dokumentointi oli ainakin Draamasalkkujen osalta puutteellista: salkkujen säilytyspaikat ja lukumäärä olivat epäselviä. Vaikka osa salkuista olisi ollut lainattavissa, niistä ei ollut tietoa saatavilla.

SWOT-analyysin jälkimmäisissä osioissa pohdimme kulttuurisalkuista muodostuvan toimintamallin mahdollisuuksia ja uhkia. Ihanteellisessa tilanteessa salkkujen toimintamalli vakiintuu ja niitä lainataan säännöllisesti. Tarjontaa on helppo lisätä monistamalla olemassa olevia salkkuja ja tuottamalla uusia eri taiteenaloista. Samalla toimintamalli vahvistaa kaupungin toimijoiden välistä yhteistyötä. Toisaalta on myös mahdollista, että uuden palvelun käyttö koetaan vaivalloiseksi ja on helpompi jatkaa taidekasvatusta vanhoilla menetelmillä. Toimintamallin vakinaistuminen vie aikaa ja palvelu voi unohtua, ellei siitä tiedoteta säännöllisesti. Myös palvelun lanseerauksen ajankohta täytyy suunnitella varhaiskasvatuksen ja koulujen aikataulut ja loma-ajat huomioiden.

4.1.2 Palvelun sisältöjen määrittely

Vaikka toimeksiantomme lähtökohtana oli kulttuurisalkkujen lainauskäytäntöjen kehittäminen, saimme tehtäväksi kartoittaa myös muiden kaupungin toimijoiden lainattavia materiaalipaketteja. Tarkoituksena oli selvittää, onko toimijoilla kouluille tai varhaiskasvatukseen suunnattuja taide- ja kulttuurikasvatusmateriaaleja ja voisiko niitä sisällyttää kehitteillä olevaan palveluun. Kävimme tutustumassa kaupunginkirjaston ja Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseon tarjontaan.

Kirjastolla oli laaja tarjonta lainattavia materiaalipaketteja. Esimerkiksi varhaiskasvatukseen on tarjolla Satulaan-satukasseja ja tarkoituksena on koota jatkossa lisää paketteja erilaisten teemojen ympärille. Materiaalipakettien koostaminen kirjaston kokoelmasta on helppoa ja sisältöjä voidaan vaihdella tarpeen mukaan. Materiaaleja myös lainataan aktiivisesti. Museolta puolestaan oli lainattavissa esimerkiksi

erilaisia Etelä-Pohjanmaan historiaa esitteleviä näyttelyitä, lähialueiden arkkitehtuuria käsitteleviä tehtäviä sekä Mihinä me ollahan? -nimisiä opetusjulkaisuja. Museon materiaalit oli suunnattu lähinnä koulujen käyttöön.

Palvelua suunnitellessamme tahdoimme kiinnittää erityistä huomiota tarjottavien sisältöjen yhtenäisyyteen. Kulttuurisalkut on suunniteltu pitkäaikaiseen käyttöön, jossa salkun sisältö säilyy samana. Kirjaston materiaalipakettien erityispiirre puolestaan on muokattavuus ja se, että niitä voidaan tuottaa helposti lisää. Paketteja voidaan räätälöidä asiakkaan toiveiden mukaan, jolloin niitä saatetaan käyttää saman sisältöisinä vain kerran. Lisäksi kirjastolla oli jo entuudestaan toimivat käytännöt omien materiaalipakettiensa lainaukselle ja tiedotukselle, joten uuden palvelun kehittäminen ei tuottaisi heille lisäarvoa.

Museon materiaalit puolestaan ovat haastavampia ja ne on suunnattu vanhemmalle kohderyhmälle kuin kulttuurisalkut. Materiaaleja on tarjolla runsaasti, mutta lainattavuuden parantamiseksi niiden käytöstä tulisi ehkä tehdä selkeät ohjeet. Lisäksi esimerkiksi lainattavien näyttelyiden kuljetus voi osoittautua hankalaksi materiaalien suuren koon vuoksi. Koska kirjaston ja museon materiaalit erosivat kulttuurisalkuista sekä muokattavuuden että kohderyhmän puolesta, koimme, että on järkevämpää keskittyä kehittämään palvelua vain kulttuurisalkkujen ympärille. Kirjaston ja museon tarjontaa nostettaisiin kuitenkin esiin kulttuurisalkuista koottavassa esitteessä.

Palvelussa tarjottaviksi sisällöiksi olivat siis valikoituneet Draama- ja Taidesalkut sekä Rokkiboksi. Palveluidean selkiyttämiseksi keräsimme yhteen salkuille ominaisia piirteitä. Kaikki salkut ovat muotonsa puolesta helposti liikuteltavissa. Salkkujen tehtävät etenevät vuorovaikutteisesti ja jokainen niistä sisältää selkeät käyttöohjeet. Salkkujen suunnittelussa on huomioitu kunkin kohderyhmän erityispiirteet ja sen lisäksi tuokioiden ohjaaja voi valikoida ja muokata tehtäviä haluamallaan tavalla. Useimmat salkuista ovat myös monistettavissa. Näin saman sisältöisiä salkkuja voidaan tuottaa lisää, jos kysyntä ylittää odotukset. Monistimme Rokkiboksin osana tuotteistusprosessia, jotta kaikista taiteenlajeista on saatavilla useampi salkku. Taidesalkutkin on mahdollista tarvittaessa monistaa yhdistämällä olemassa olevat tehtävät uusiin taideteoksiin.

Kulttuurisalkuilla on myös yhteneväiset tavoitteet. Niitä suunniteltaessa on otettu huomioon sekä lapsen että kasvattajan näkökulma: salkkujen on tarkoitus tarjota lapsille maistiaisasia eri taiteenaloista ja toimia samalla taidekasvatuksen välineenä koulujen ja varhaiskasvatuksen henkilökunnalle. Tehtävissä pyritään innostamaan ja lisäämään positiivisia kokemuksia kulttuurin parissa tuomalla taidetta lapsen arkiympäristöön. Tutussa ympäristössä heittäytymistä ei tarvitse jännittää vaan mielikuvitus ja luova ajattelu voidaan päästää valloilleen.

Näiden salkkuja yhdistävien piirteiden pohjalta aloimme luonnostella kokonaisuudelle nimeä sekä kiteyttämään palvelun asiakkaalle tuottaman hyödyn. Palvelumme lupaa antaa kasvattajille helppokäyttöisiä välineitä taidekasvatukseen. Palvelun ydintuote on tarkkaan mietitty kokonaisuus, jossa yhdistyvät valmiit tehtävärungot sekä teokset ja välineistö, joilla taide tuodaan konkreettisesti toimintaympäristöön. Tavoitteena on tarjota lapsille mahdollisuus tutustua taiteen eri aloihin leikinomaisen ja luovan toiminnan avulla. Palvelun nimeä suunnitellessamme pyrimme yhdistämään informatiivisuuden ja leikkisyyden. Nimen tulisi kuvata palvelun sisältöä ja samalla herättää mielenkiintoa ja innostaa tutustumaan palveluun tarkemmin. Nimiehdotusten ideoinnissa otimme huomioon sen, miten Kulttuuripalveluiden muu toiminta on nimetty. Toisaalta taas halusimme antaa tilaa myös uusille ideoille.

Keksimiemme ehdotusten joukosta nousi esiin kaksi vaihtoehtoa palvelun lopulliseksi nimeksi: Seikkailevat salkut ja Kulttuurikurkistus. Molemmat nimet täyttivät hyvälle nimelle asetetut kriteerit sointuvuudesta sekä palvelun kokonaisidean kuvaamisesta (Laakso 2004, 195, 199). Kulttuurikurkistus olisi nimenä samassa linjassa esimerkiksi Kulttuurihurahtuksen ja Kulttuurimatkan kanssa. Toisaalta kulttuuri-etuliitteellä muodostetut nimet voivat mennä keskenään sekaisin, jolloin Seikkailevat salkut olisi nimenä tunnistettavampi. Kysyimme myös Kulttuuripalveluilta mielipidettä ja Kulttuurikurkistus sai heiltä eniten kannatusta. Päädyimme valitsemaan sen palvelun nimeksi.

4.1.3 Koordinoinnin suunnittelu

Kun palvelu oli nimetty ja sen sisältö määritelty, aloimme suunnitella Kulttuurikurkistus-salkkujen koordinoitua. Käytännössä oli päätettävä, missä salkkuja säilytetään,

kuka niistä vastaa ja kuinka niitä lainataan. Toiveena oli löytää ratkaisu, jota voidaan soveltaa kaikkien salkkujen kohdalla. Alun perin Taidehalli koordinoi itsenäisesti Taidesalkkujen lainausta ja Draamasalkkuja säilytettiin kouluilla ja päiväkodeissa. Rokkiboksin valmistuessa salkuista alettiin kehittää yhtenäistä toimintamallia, jolla on selkeät lainauskäytännöt.

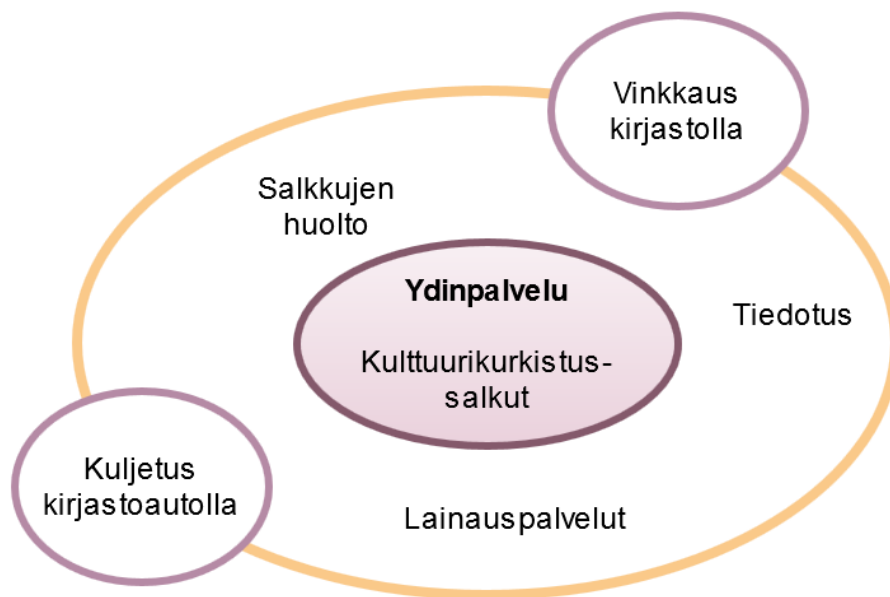
Koordinoinnin tuli toimiakseen täyttää muutamia reunaehtoja. Ensinnäkin salkkujen tulisi olla mahdollisimman helposti asiakkaan saatavilla. Palveluprosessi täytyisi suunnitella asiakaslähtöisesti siten, että jokainen vaihe tiedonhankinnasta aina lainaukseen ja lopulta materiaalien palautukseen on asiakkaalle mahdollisimman vaivaton. Lisäksi olisi hyvä kehittää salkkujen lainauksen yhteyteen lisäpalvelu, joka parantaisi niiden saatavuutta reuna-alueilla. Jotta salkkujen lainausta pystytään seuraamaan, tulisi nimetä henkilö, joka vastaa palvelun koordinoinnista ja dokumentoinnista. Lisäksi salkkujen sisältöä tulisi tarvittaessa huoltaa. Salkuille olisi myös määriteltävä selkeä laina-aika. Näin voitaisiin varmistaa, että palvelu toimii sujuvasti ja salkut palautuvat uudelleen lainattaviksi.

Koordinoinnin kehittäminen nousi esiin myös käydessämme kirjastolla keskustelemassa lainattavista materiaalipaketeista. Olimme itse pohtineet, voisiko kirjastoautoa hyödyntää salkkujen kuljetuksessa. Kirjastolta ehdotettiin, että salkkujen lainauksen voisi toteuttaa kokonaan heidän kauttaan ja mielestämme se oli hyvä ajatus. Salkkujen siirtäminen kirjaston alaisuuteen olisi tehokas ja käytännöllinen ratkaisu täysin uuden lainauspalvelun kehittämiseen verrattuna.

Päätimme, että Kulttuurikurkistus-salkut siirretään Aallon kirjastoon, kun rakennuksen remontti valmistuu. Salkut varataan kirjaston internet-sivuilta löytyvällä aineistolomakkeella ja koulut ja päiväkodit voivat käyttää lainaukseen omaa kirjastokorttiaan. Tieto varauksesta tulee sähköisesti salkuista vastaavalle henkilölle, joka valmistelee salkun lainausta varten. Lainaaja voi valita, noudetaanko salkku kirjastosta vai kirjastoautosta. Alustavaksi laina-ajaksi on suunniteltu neljää viikkoa. Kirjasto pystyy kuitenkin seuraamaan lainojen toteutumista oman järjestelmänsä kautta ja tarvittaessa muuttamaan sitä.

Kulttuurikurkistus-palvelun toteutuminen yhteistyössä kirjaston kanssa on asiakkaankin näkökulmasta ihanteellinen ratkaisu. Päiväkotien ja koulujen henkilökunta

on tottunut hyödyntämään kirjaston palveluja myös työssään. Kulttuurisalkut lainataan samalla tavoin kuin muut kirjaston tuottamat materiaalipaketit ja palveluprosessi on kokonaisuudessaan asiakkaalle mahdollisimman vaivaton. Kynnys uuden palvelun kokeiluun madaltuu kun se toteutetaan asiakkaalle tutussa ympäristössä. Lisäksi tietoa palvelusta on paremmin saatavilla. Aineistoa voidaan esitellä internet-sivuilla, kirjaston järjestämissä vinkkauksissa ja mahdollisissa koulutustuokioissa. Myös ajatus lisäpalvelusta toteutuu, kun salkut voidaan tilata kirjastoauton kuljettamina reuna-alueille.

Kuvio 1. Kulttuurikurkistuksen palvelupaketti (Jaakkola ym. 2009, 11 mukaillen).

Kuvioon 1 on vielä avattu Kulttuurikurkistuksen palvelupaketin sisältö. Palvelun ytimessä ovat kulttuurisalkut, joita tarjotaan varhaiskasvatukseen ja kouluille taidekasvatuksen välineeksi. Jotta ydinpalvelu pystytään toteuttamaan, tarvitaan tukipalveluita lainaukseen, tiedotukseen ja salkkujen huoltoon. Lanseerausvaiheessa on tarjolla kaksi lisäpalvelua: salkkujen kuljetus kirjastoautolla sekä kirjastossa tapahtuva aineistovinkkaus. Palvelun käynnistyttyä uusia lisäpalveluita voidaan kehittää esimerkiksi asiakaspalautteiden pohjalta.

4.1.4 Visuaalinen ilme ja esite

Palvelukokonaisuuden yhtenäistämiseksi Kulttuurikurkistukselle tuli vielä laatia omaleimainen ilme. Tarkoituksena oli suunnitella palvelulle logo ja graafinen ilme, joiden avulla luotaisiin mielikuvia palvelun sisällöstä ja kokonaisuudesta. Visuaaliset elementit tulisivat näkymään kaikessa viestinnässä, esitteessä ja muissa tukimateriaaleissa sekä salkuissa itsessään.

Graafista ilmettä suunniteltaessa halusimme kiinnittää erityistä huomiota kohderyhmään ja toimintaympäristöön. Visuaalisen maailman tulisi olla lapsenhenkinen ja innostava, koska Kulttuurikurkistuksen tavoitteena on tutustuttaa lapset taiteeseen leikin ja luovan toiminnan kautta. Toisaalta esitteet ja muut materiaalit on kuitenkin suunnattu aikuisille, jotka päättävät palvelun käytöstä. Sen vuoksi visuaalisen ilmeen tulisi samalla olla myös selkeä, kiinnostava ja laadukas. Sekä kuvien että tekstien tulisi tukea toisiaan ja luoda palvelusta oikea mielikuva. Lisäksi graafisten materiaalien tulisi sopia yhteen Seinäjoen kulttuuripalvelujen oman ilmeen kanssa.

Visuaalisen ilmeen suunnitteluun saimme palkata graafikon. Meidän tehtäväksemme jäi kirjoittaa Kulttuurikurkistuksesta ja sen sisällöistä esittelytekstit, jotka tulisivat esitteeseen ja Seinäjoen kaupungin internet-sivuille. Kulttuurikurkistuksen esitteeseen otimme vaikutteita Kuopion kaupungin Lainattavat maailmat -vihkosesta, johon on kerätty eri toimijoiden lainattavia materiaalipaketteja. Vihkosessa oli onnistuttu selkeästi jäsentelemään materiaalien sisällöt ja lainauskäytännöt, jotka vaihtelivat toimijakohtaisesti. Koska Kulttuurikurkistuksen on kuitenkin tarkoitus koota Seinäjoen kulttuurisalkut selkeästi yhdeksi palveluksi, yhtenäisyyden tuli näkyä myös esitteen rakenteessa.

Päädyimme etenemään esitteessä yleisestä yksityiskohtaiseen mahdollisimman johdonmukaisesti. Aluksi kerroimme yleisesti Kulttuurikurkistuksen tarkoituksesta ja tavoitteista, ja sen jälkeen esittelimme lainauskäytäntöjä yleisellä tasolla. Kulttuurisalkkuja esiteltäessä jokainen taiteenala otettiin käsittelyyn erikseen. Pyrimme nostamaan salkuista esiin aluksi yhteisiä piirteitä ja tämän jälkeen eri ikäryhmille suunnatuista materiaaleista kerrottiin tarkemmin. Näin tarjonnasta on mahdollisimman

helppoa löytää tilanteeseen ja kohderyhmälle sopivimmat sisällöt. Tekstien sävy pyrittiin pitämään selkeänä ja tiiviinä mutta samalla myös innostavana. Esimerkki esitteen teksteistä annetaan liitteessä 1.

Tuotteistusprosessin alusta alkaen esitettä pidettiin tärkeänä osana palvelun tiedotusta. Paperisen esitteen voi lähettää jokaiseen kouluun ja päiväkotiin, ja sitä voi selailla vaikka kahvitauon lomassa. Samalla se luo mielikuvan palvelusta ja kannustaa etsimään lisätietoa. Kulttuurikurkistus-esitteen teko jouduttiin kuitenkin keskeyttämään. Kulttuuripalveluiden graafiseen ilmeeseen oli tulossa muutoksia, jotka halettiin näkyviin myös tuleviin painotuotteisiin. Alkuperäisen suunnitelman mukaan oman esitteen oli määrä valmistua keväällä 2015, mutta Kulttuuripalveluiden uuden ilmeen valmistumisen ajankohta ei ollut tällöin kuitenkaan vielä selvillä. Tämän vuoksi päätettiin, että Kulttuuripalvelut koostaa esitteen kirjoittamiemme tekstien pohjalta graafisen ilmeen valmistuttua.

Kuva 2. Kulttuurikurkistus-logo

Saimme graafikolta kolme erilaista luonnosta Kulttuurikurkistuksen logoksi (Liite 2). Kaksi niistä koostui vain tekstistä, kolmannessa oli tekstin lisänä tyylitelty kuva mat-

kalaukusta. Kaikista logoista oli nähtävillä sekä mustavalkoinen että värillinen versio. Päädyimme kuvalliseen vaihtoehtoon, sillä se vastasi graafiselle ilmeelle antamiamme suuntaviivoja. Logo on lapsenhenkinen, selkeä ja kiinnostava. Kuvallisen elementin ansiosta se luo mielikuvan palvelusta heti ensivilkaisulla. Lopullinen logo on nähtävissä kuvassa 2.

Tahdoimme kuitenkin logon lisäksi tuottaa palvelusta myös jotain konkreettista tukimateriaalia. Graafikon idean pohjalta päätimme tehdä esitteen sijaan kortin, joka lisätään jokaisen salkun sisälle. Kortti luo yhtenäisyyttä ja tuo Kulttuurikurkistus-palvelun näkyviin myös jokaiseen salkkuun. Lisäksi kortti toivottaa lainaajan tervetulleeksi Kulttuurikurkistuksen pariin. Kulttuurikurkistus-kortin voi nähdä liitteessä 3.

4.2 Kulttuurikurkistus tuotteena

Tuotteistusprosessin aikana pääsimme vaiheeseen, jossa palvelun sisällöt ja tuotantomalli ovat selvillä. Kinnusen (2004, 146) palvelun suunnitteluprosessin kaaviota mukaillen etenimme ideointivaiheesta Kulttuurikurkistus-konseptiin, jossa kouluille ja päiväkodeille tarjotaan lainattavia kulttuurisalkkuja taidekasvatuksen välineiksi. Salkut voidaan nähdä kustannustehokkaana vaihtoehtona kulttuurikohteissa käynneille ja asiantuntijavierailuille. Konseptin pohjalta suunniteltiin tarkka malli, jolla palvelu toteutetaan. Kirjasto koordinoi salkkuja, jotka varataan internetissä aineistolomakkeella. Lainausta ja palautusta tapahtuvat asiakkaan valitsemalla tavalla joko kirjastossa tai kirjastoautolla.

Kinnusen (2004, 146) mallissa seuraavana on palvelun käyttöönoton ja lanseerauksen suunnittelu. Olennainen osa tätä on palvelubrändin luominen. Halusimme antaa Kulttuurikurkistuksesta alusta alkaen mahdollisimman selkeän ja yhtenäisen mielikuvan. Kulttuurikurkistus on innostava, helppokäyttöinen ja luova. Tätä mielikuvaa tukee myös palvelulle suunniteltu visuaalinen ilme.

Tässä kohtaa Kulttuurikurkistus on jo lähes valmis tuote. Siitä on muodostettu eheä palvelupaketti, jossa on huomioitu asiakkaan tarpeet ja toimintatavat. Palvelun ydin tuote on lainattava kulttuurisalkku, joka sisältää varhaiskasvatukseen ja kouluille

suunnattuja taidekasvatusaineistoja. Palvelun tuottamisessa hyödynnetään kaupungin toimijoiden välistä yhteistyötä. Viestinnän ja markkinoinnin pohjaksi on suunniteltu ilme ja mielikuvat, jotka palvelusta tahdotaan luoda. Lisäksi tarjolla olevista sisällöistä on olemassa lyhyet esittelyt tekstimuodossa. Kulttuurikurkistus täydentää Seinäjoen kaupungin kulttuuripalveluiden palvelutarjoomaa. Esimerkiksi Kulttuurimatkaan verrattuna se on tuotantorakenteeltaan kevyempi ja toisaalta myös pysyvämpi. Kulttuurisalkkuilla on pitkä käyttöikä ja palvelun perusprosessit ovat pitkälti vakioituja. Mikäli salkkuja tuotetaan lisää, niihin voidaan soveltaa aiemmin luotuja käytäntöjä.

Alkuperäinen suunnitelma oli, että palvelu otetaan käyttöön kevään 2015 aikana. Lanseerauksen ajankohta siirtyi kuitenkin myöhemmäksi, sillä Aallon kirjaston remontin valmistuminen viivästyi. Tämän vuoksi palvelun käyttöönotto jää Kulttuuripalveluiden toteutettavaksi. Kulttuurikurkistus-esite voidaan koostaa kirjoittamiemme tekstien pohjalta ja siinä pystytään hyödyntämään palvelulle suunniteltua ilmettä. Asiakasta ajatellen kaiken tiedon tulisi olla saatavilla myös internetissä. Lanseerausvaiheessa tiedotukseen kannattaa panostaa erityisesti, jotta salkkujen lainausta innostutaan kokeilemaan. Tavoitteena voisi olla vaikka se, että jokaista salkkua tullaan kuluvan vuoden aikana lainaamaan.

5 PALVELUN KEHITTÄMINEN JATKOSSA

Koska Kulttuurikurkistus on uusi palvelu, sen vakiintuminen vie aikaa. Säännöllinen tiedotus on tärkeää, jotta palvelu ei unohdu ennen kuin se ehtii juurtua käyttöön. Palvelusta voidaan muistuttaa vaikka aina lukuvuoden alussa lähetettävillä tiedotteilla, joissa voidaan myös esitellä mahdolliset uudet sisällöt. Internet-sivujen tietoja tulisi myös päivittää säännöllisesti.

Palvelun toimivuutta tulee myös seurata aktiivisesti. Tietoa palvelun käytöstä saadaan lainausmääriä tutkimalla, mutta lisäksi on tärkeää kerätä palautetta suoraan asiakkailta. Yleensä palvelun testaaminen on osa tuotteistusprosessia, jotta toimintoja voidaan kehittää asiakkailta saadun palautteen pohjalta. Kulttuurikurkistuksen kohdalla erillistä testausvaihetta ei järjestetty kahdesta syystä. Ensinnäkin salkkujen lainauskäytännöt on jo todettu toimiviksi kirjaston muiden palveluiden kohdalla. Lisäksi osa salkuista on ollut aiemmin käytössä ja Rokkiboksiakin testattiin tuotantovaiheessa yhdessä päiväkodissa.

Kulttuurikurkistuksen käyttöönottovaiheessa seurantaan kannattaa kiinnittää erityistä huomiota. Mikäli salkkuja ei lainata, voidaan kouluille ja päiväkodeille lähettää vielä tiedote muistutuksena palvelusta. Lisäksi Kulttuurikurkistusta voidaan nostaa esiin kirjastolla esimerkiksi vinkkauksissa ja järjestämällä pienimuotoinen koulutus salkkujen käytöstä. Seuranta on tärkeää myös pidemmällä aikavälillä. Jotta palvelun toimivuutta voidaan arvioida ja toimintaa kehittää, tulisi kartoittaa asiakkaiden kokemuksia ja mielikuvaa palvelusta. Tämän voisi toteuttaa vaikka kyselytutkimuksena osana opinnäytetyötä.

Mikäli palvelu otetaan hyvin vastaan, voidaan tarjolla olevia sisältöjä lisätä. Uusien kulttuurisalkkujen tuotannossa tulee kuitenkin huomioida Kulttuurikurkistuksesta luotu mielikuva ja palvelun yhtenäisyys. Toimintamallin vakiintumisen kannalta toivottavaa olisi, että palvelua kehitetään mahdollisimman systemaattisesti.

6 POHDINTA

Olemme viettäneet viimeisen vuoden työskennellen kulttuurisalkkujen parissa. Aluksi pääsimme tuottamaan päiväkodeille suunnatun Rokkiboksin, minkä jälkeen olemme työstäneet salkuista toimivaa kokonaisuutta. Ajatuksissamme Kulttuurikurkistus on jo yhtenäinen palvelu, mutta todellisuudessa matkaa sen käyttöönottoon on yhä jäljellä. Opinnäyteprosessimme päättyessä jää vielä nähtäväksi, kuinka asiakkaat vastaanottavat valmiin palvelun.

Onnistuimme kuitenkin kulttuurisalkkujen tuotteistuksessa hyvin. Kulttuurikurkistusnimen alle saatiin koottua palvelu, jolla on selkeät tavoitteet ja jonka tuottaminen on tehokasta. Toimintamalli on suunniteltu asiakkaalle mahdollisimman helppokäyttöiseksi. Prosessin aikana tekemämme työ toimii pohjana Kulttuurikurkistuksen lanseeraukselle. Käyttöönoton jälkeen palvelua voidaan laajentaa tuottamalla sisältöjä myös muista taiteenaloista. Parhaimmassa tapauksessa Kulttuurikurkistuksesta voi tulevaisuudessa tulla vakiintunut osa Seinäjoen kulttuuripalveluiden toimintaa.

Tuotteistusprosessi ei kuitenkaan ollut täysin ongelmaton. Alkuperäinen toimeksiantomme kaventui prosessin aikana meistä riippumattomista syistä. Aluksi oli tarkoitus, että olemme mukana palvelun kehittämisessä ideoinnista aina lanseeraukseen saakka. Aikataulumuutosten vuoksi kokonaiskuva tuotannon kaaresta jäi kuitenkin näkemättä. Myös tiedonkulku osoittautui toisinaan haasteelliseksi. Tieto Kulttuuripalvelujen ilmeen uusimisesta tuli meille vasta, kun graafikko alkoi työstää Kulttuurikurkistuksen visuaalista maailmaa. Tässä vaiheessa olimme itsekin ehtineet käyttää paljon aikaa esitteen suunnitteluun.

Osa toimeksiantoomme oli myös Rokkiboksin monistaminen. Toisaalta on hyvä, että kaikista taiteenlajeista on materiaaleja tasaisesti saatavilla. Toisaalta kuitenkin pohdimme, olisiko salkku kannattanut monistaa vasta, kun palvelu on todettu toimivaksi. Näin salkkujen kysynnästä on enemmän tietoa ja tuotanto vastaa todellista tarvetta. Lisäksi koimme hankalaksi liittää salkun monistamisen osaksi opinnäytesyötämme.

Opinnäytetyöprosessin aikana opimme, kuinka tuotteistettu palvelu rakentuu. Erityisesti palvelussa tarjottavien sisältöjen ja kohderyhmien rajaaminen korostui työmme

aikana. Tuotteistuksen tavoitteena on luoda mahdollisimman selkeä palvelukokonaisuu, minkä vuoksi Kulttuurikurkistuskin olisi ollut helpompi kohdistaa vain varhaiskasvatuksen tai koulujen käyttöön. Prosessin aikana opimme myös huomioimaan asiakasnäkökulman palvelun toimintoja suunnitellessa.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön tekeminen Seinäjoen kaupungin kulttuuripalveluille oli hyvä kokemus. Pääsimme pitkän prosessin aikana hyödyntämään sekä tuotannollista että sosiokulttuurista osaamistamme. Tahdommekin kiittää Kulttuuripalveluita tästä saamastamme tilaisuudesta.

LÄHTEET

- Ehdotus lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi. 2014. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014: 6. [Viitattu 12.2.2015]. Saatavana: <http://minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr6.pdf?lang=fi>
- Etelä-Pohjanmaan liitto. 2014. Etelä-Pohjanmaa - Jotakin parempaa: Kulttuuristrategia 2015–2020. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki. [Viitattu 15.2.2015]. Saatavana: http://www.epliitto.fi/upload/files/kulttuuristrategia_web2.pdf
- Goodrich, R. Päivitetty 1.1.2015. SWOT Analysis: Examples, Templates & Definition. [Verkkolehdistikartikli]. BusinessNewsDaily. [Viitattu 18.2.2015]. Saatavana: <http://www.businessnewsdaily.com/4245-swot-analysis.html>
- Hoivala, H. 2003. Kulttuurin markkinointi ja tuotteistaminen - kamppailu markkinoinnin oikeutuksesta. Teoksessa: M.-L. Niinikoski & K. Sibelius (toim.) Kulttuuribusiness. Helsinki: WSOY, 73–83.
- Jaakkola, E., Orava, M. & Varjonen, V. 2009. Palvelujen tuotteistamisesta kilpailuetua: Opas yrityksille. [Verkkokirja]. Helsinki: Tekes. [Viitattu 10.2.2015]. Saatavana: http://www.tekes.fi/globalassets/julkaisut/palvelujen_tuotteistamisesta_kilpailuetua.pdf
- Juurakko, A., Kauhanen, J. & Öhange, U. 2012. Kulttuurista liiketoimintaa. Lapua: Sananjuuri.
- Keski-Suomen elokuvakeskus ry. 2013. Elokuvasalkut. [Verkkosivu]. [Viitattu: 4.3.2015]. Saatavana: <http://www.ksek.fi/opettajien-elokuvasivut/elokuvasalkut>
- Kinnunen, R. 2004. Palvelujen suunnittelu. Helsinki: WSOY.
- Laakso, H. 2004. Brändit kilpailuetuna. 6. painos. Helsinki: Talentum.
- Lainattavat maailmat. 2013. Kuopion kaupunki. Esite.
- Meirän vasu. 2012. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunki/Varhaiskasvatus. [Viitattu 17.2.2015]. Saatavana: https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/varhaiskasvatus/julkaisutjaohjelmat/6FZbqKGtp/Meiran_vasu.pdf
- Parantainen, J. 2007. Tuotteistaminen: Rakenna palvelusta tuote 10 päivässä. Helsinki: Talentum.

- Piironen, L. 2006. Leikistä vauhtia taidekasvatukseen. Teoksessa: T. Tarkkonen & P. Sassi (toim.) Lapsi ja taide: Puheenvuoroja taidekasvatuksesta. Helsinki: Cultura Oy, 20–26.
- Pusa, T. 2009. Taide kestää elämän: taiteen terapeuttisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: I. Ruokonen, S. Rusanen & A-L. Välimäki (toim.). Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. [Verkkokirja]. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 71–79. [Viitattu 10.2.2015]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085414>
- Ruokonen, I. 2006. Taide lapsen elämänilmauksena: Musiikin näkökulma. Teoksessa: T. Tarkkonen & P. Sassi (toim.) Lapsi ja taide: Puheenvuoroja taidekasvatuksesta. Helsinki: Cultura Oy, 11–19.
- Ruokonen, I. & Rusanen, S. 2009. Esteettinen kasvattaja kulttuurisena kasvattajana. Teoksessa: I. Ruokonen, S. Rusanen & A-L. Välimäki (toim.). Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. [Verkkokirja]. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 10–15. [Viitattu 11.2.2015]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085414>
- Seinäjoen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2011. 15.6.2011. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunki/Koulutuslautakunta. [Viitattu 17.2.2015]. Saatavana: https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/siv.keskuksenhallinto/hallinto/W8yhML7af/OPS_171114.pdf
- Seinäjoen kaupunki. 2015. Kulttuuripalvelut. [Verkkosivusto]. [Viitattu 8.2.2015]. Saatavana: <http://www.seinajoki.fi/kulttuurijaliikunta/kulttuuripalvelut.html>
- Seirala, V. 2012. Eläköön taidekasvatus!. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Suomen kuntaliitto. [Viitattu 5.2.2015]. Saatavana: http://shop.kunnat.net/download.php?filename=uploads/elakoontaidekasvatus_ebook.pdf
- Taikalamppu. 2015. Lastenkulttuurikeskusten verkosto. [Verkkosivu]. [Viitattu 8.2.2015]. Saatavana: <http://www.taikalamppu.fi/index.php/fi/verkosto>
- Tarr, M. & Thomas, G. 2000. Inclusive education and the arts. In: M. Kear & G. Callaway (ed.) Improving teaching and learning in the arts. Looking afresh at the primary curriculum series. Falmer, 149–165.

LIITTEET

Liite 1. Esimerkki Kulttuurikurkistus-esitteen teksteistä

Liite 2. Ehdotuksia Kulttuurikurkistuksen logoksi

Liite 3. Kulttuurikurkistus-kortti

LIITE 1. Esimerkki Kulttuurikurkistus-esitteen teksteistä

Kulttuurikurkistus

Tähän esitteeseen on koottu tietoa Seinäjoen kaupungin kulttuuripalveluiden lainattavista kulttuurisalkuista. Kulttuurikurkistus-salkkujen sisällöt antavat välineitä taide- ja kulttuurikasvatukseen erilaisten tehtävien, toimintatuokioiden ja näyttelyiden muodossa. Tavoitteena on tarjota lapsille mahdollisuus tutustua taiteen eri aloihin leikinomaisen ja luovan toiminnan avulla.

Kulttuurikurkistus-salkkujen käyttö on tehty lainaajalle mahdollisimman helpoksi: jokainen salkku sisältää selkeät ohjeet sekä välineitä tuokioiden toteutukseen. Salkut on suunnattu päiväkotien ja koulujen käyttöön. Tarkempi kohderyhmä mainitaan kunkin lainattavan aineiston kohdalla.

Kulttuurisalkut varataan kirjaston verkkosivuilta löytyvällä lomakkeella. Salkkujen toimitusaika on 1 viikko ja ne noudetaan joko pääkirjastosta tai kirjastoautolta. Laina-aika on noin neljä viikkoa.

Rokkiboksi

Rokkiboksi on varhaiskasvatukseen suunnattu musiikkisalkku. Salkun tuokioissa musiikkia koetaan eri tavoin: soittamalla, kuuntelemalla ja ympäristön ääniä tutkimalla. Salkun sisältö jakautuu kahteen osaan. Musiikkiteatteri-kokonaisuudessa sukkelletaan satujen maailmaan Rokkikukon ja Rytmiaasin johdolla. Ääniä ja kuvia -kokonaisuudessa puolestaan tutustutaan erilaisiin äänimaisemiin.

Salkkuun on koottu tehtävätuokioita varten mm. soittimia, asusteita ja helppokäyttöinen äänityslaitte. Rokkiboksin tavoitteena on luoda positiivisia musiikkielämyksiä leikin ja hauskanpidon varjolla. Ja ei hätää, Rokkiboksin käyttö ei vaadi aiempaa musiikkitaustaa.

LIITE 2. Ehdotuksia Kulttuurikurkistuksen logoksi

1.

KULT
TUURI
KURK
ISTUS

KULT
TUURI
KURK
ISTUS

2.

KULT
TUURI
KURK
ISTUS

KULT
TUURI
KURK
ISTUS

3.

LIITE 3. Kulttuurikurkistus-kortti

